

Vlaams
Parlement

vergadering **C11**
zittingsjaar 2019-2020

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 17 oktober 2019

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over openstaande vacatures in het basis- en secundair onderwijs – 17 (2019-2020)	
VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort – 63 (2019-2020)	3
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het versterken van geletterdheidsvaardigheden van ouders van kinderen uit het kleuteronderwijs – 41 (2019-2020)	12
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over asbestverwijdering in scholen – 46 (2019-2020)	16
VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de maximumfactuur voor het secundair onderwijs – 64 (2019-2020)	21
VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over excellent onderwijs voor iedereen – 65 (2019-2020)	26

**VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over openstaande vacatures in het basis- en secundair onderwijs
– 17 (2019-2020)**

**VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort
– 63 (2019-2020)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Goedemorgen collega's, mijn naam is Karolien Grosemans. Ik wil jullie als voorzitter van harte welkom heten in deze Commissie voor Onderwijs. Dit is de eerste commissievergadering van deze legislatuur, een soort van aflevering 1.

Ik wil uiteraard ook Vlaams minister van Onderwijs, Ben Weyts, van harte welkom heten in deze commissie. Ik zie hier heel wat jonge gezichten, leerlingen van het secundair onderwijs, die een dag meedraaien in het parlement en in de commissies naar aanleiding van de YOUCA Action Day. Ik wens hun een heel boeiende dag toe. Ik heb zelf ook een exemplaar meegebracht.

Collega's, we zijn hier met heel wat nieuwelingen. Ik heb gezien dat er in deze commissie slechts een drietal oudgedienden zijn. We zullen dus heel wat boterhammen moeten eten om snel bij te benen en om stevig mee te kunnen debatteren.

Er zullen ongetwijfeld wat ideologische tegenstellingen zijn. Dat wordt misschien al meteen duidelijk bij de eerste vragen. Maar ik hoop toch dat we hier op een positieve en constructieve manier kunnen samenwerken en dat we heel wat goeds op poten kunnen zetten voor ons onderwijs, voor onze leerkrachten en voor onze leerlingen.

Er staan twee punten op de agenda. Het tweede punt is de regeling van de werkzaamheden. Indien er vragen of onduidelijkheden zijn, kunnen die dan worden gesteld.

Nu vliegen we erin met punt 1, zes vragen om uitleg aan de minister. Mijnheer Vandenberghe, proficiat. U mag starten met de eerste vraag om uitleg. De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Voorzitter, welkom in de Commissie voor Onderwijs. Het is meestal een heel aangename commissie, met heel goede debatten. Soms en veelal worden de partijpolitieke zaken aan de kant gezet om inhoudelijk te debatteren in het belang van het onderwijs. Ik hoop dat het de volgende jaren ook op die manier kan gebeuren.

Gisteren hebben we in de plenaire vergadering, bij het stellen van de actuele vragen over onderwijs, gemerkt dat het ongelooflijk moeilijk is om ten gronde te debatteren. De commissie is toch wel de plaats bij uitstek om te debatteren over de vele uitdagingen die het onderwijs de volgende jaren te wachten staat en hopelijk op een constructieve manier tot resultaten te komen.

Mijn vraag om uitleg betreft een thema dat tijdens de vorige legislatuur ook voor heel wat beroering heeft gezorgd en heel vaak op de agenda heeft gestaan. Waarom? We zijn de vorige legislatuur geëindigd met een aantal vaststellingen. Zo is er jaarlijks een tekort van meer dan zesduizend leerkrachten. Er zijn te weinig mensen die kiezen voor een job in het onderwijs. Te veel van hen haken ook af, zodra ze in het onderwijs zitten, en ze haken veel te vlug af. Tot slot is er heel wat werkonzekerheid en een te hoge planlast.

Het huidige schooljaar is al ruim een maand bezig. Navraag bij schooldirecties leert ons dat ook zij nog steeds op zoek zijn naar 1200 leerkrachten. Vooral voor wetenschappelijke vakken, Frans en wiskunde zijn leerkrachten steeds moeilijker te vinden. Volgens VDAB-cijfers (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding) is het lerarentekort in vijf jaar tijd verdubbeld. Dat is nu in heel Vlaanderen zo. Vroeger was er in Limburg geen probleem, maar nu is leerkracht ook daar een knelpuntberoep geworden.

Om dit op te vangen gaan directeurs zelf terug voor de klas staan, worden zelfs gepensioneerde leerkrachten terug ingeschakeld en nemen leerkrachten extra klassen over, met alle planlast en andere gevolgen van dien. De komende jaren wordt vooral in het secundair onderwijs het tekort nog prangender. Tegen het einde van de regeerperiode, in 2024, zijn er elk jaar zesduizend extra leerkrachten nodig. Zesduizend. Dat is meer dan 10 procent meer dan in 2014.

De inschrijvingen voor de lerarenopleiding 2019-2020 tonen dat het aantal studenten in de lerarenopleiding in Vlaanderen inderdaad stijgt van 19.176 naar 21.984. Dat is waarschijnlijk ook een argument dat de minister zal aanhalen. Dat cijfer moeten we echter wat nuanceren. Een mogelijke verklaring voor die stijging is namelijk dat kandidaat-leerkrachten sinds dit schooljaar geen lerarenopleiding meer kunnen volgen in de centra voor volwassenenonderwijs, maar dat bij een hogeschool of universiteit moeten doen. Dat verklaart deels de stijging van dat cijfer.

Voor technische en wiskundige richtingen is er minder goed nieuws. De STEM-opleidingen (Science, Technology, Engineering and Mathematics) gaan er met bijna 2 procent op achteruit. En dat is een belangrijke groep van leerkrachten waarvoor er vandaag een belangrijk knelpunt wordt vastgesteld. 20 procent van de studenten in de lerarenopleiding is tussen 25 en 40 jaar oud. 7 procent is ouder dan 40. Veel mensen die leerkracht willen worden, komen dus uit een andere job. Uiteraard heb ik er niets op tegen dat die zij-instromers uit een andere job komen. Toch moeten we er aandacht voor hebben dat te weinig mensen initieel voor het beroep van leerkracht kiezen.

Daarom heb ik een concrete vraag. Minister, welke maatregelen zult u als kersvers minister nemen om die openstaande vacatures in te vullen? Vooral ook: welke tussentijdse creatieve oplossingen zult u nemen om dat probleem op heel korte termijn aan te pakken, zodat ons onderwijs niet in de problemen komt?

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik wil me aansluiten bij de uiteenzetting van de heer Vandenberghe. Ik zal niet alle cijfers die in mijn vraag stonden, herhalen, maar het tekort is groot. Ik heb niet de indruk dat wat hierover in het regeerakkoord staat, veel verandering inhoudt ten opzichte van de vorige legislatuur. Tijdens de vorige legislatuur werden er niet veel stappen in de juiste richting gezet. De heer Vandenberghe heeft het al gezegd: in vijf jaar tijd is het tekort volgens VDAB verdubbeld.

Ik zou nog iets anders willen benadrukken wat collega Vandenberghe nog niet aangehaald heeft. De afgelopen twee jaren zijn er heel veel acties geweest van leerkrachten, met onder andere de grootste actie van de afgelopen twintig jaar. Zij uiten hun ongenoegen over een veel te hoge werkdruk en een aanpassing van hun statuut. Ze zeggen zelf dat het leerkrachtenberoep onaantrekkelijker wordt omdat de overheid de voorwaarden van het statuut aanpast, met minder recht op pensioen en minder recht op loopbaanonderbreking. Dat zijn echter net dingen die ervoor zorgen dat die job draagbaar en aantrekkelijk is. Dat is een van de grote aantrekkingspunten van het beroep, namelijk dat je op tijd op pensioen kan, met een goed pensioen.

Ik heb eens bekeken wat er nu op tafel ligt. In het regeerakkoord staat dat de doelstelling om de planlast te verminderen door minder administratieve verplichtingen op te leggen. Dat is exact hetzelfde als wat in het vorige akkoord stond. Wat is daarmee gedaan? Er staat ook dat leerkrachten maximaal ingezet moeten worden in de klas. Wat wil dat concreet zeggen? Verder lees ik dat er een loopbaanpact gesloten zal worden. Dat was ook een belofte uit de vorige legislatuur die niet nagekomen is.

Mijn vragen zijn dus vergelijkbaar met die van collega Vandenberghe. Wat zult u concreet doen? De budgettaire ruimte om die beloftes waar te maken, lijkt mij zeer beperkt.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik vind dit een belangrijke eerste vraag bij de start van de werkzaamheden van deze commissie, omdat ze een thema behelst dat bij uitstek de focus is en moet zijn: de versterking van de positie van de leerkracht en meer respect en waardering voor de leerkracht. Het is niet omdat in vorige regeerakkoorden diezelfde ambitie werd geformuleerd, dat je dat vervolgens maar opzij moet schuiven. Het is niet omdat er maatregelen werden vooropgesteld in een vorig regeerakkoord, dat je nu moet zeggen dat we iets totaal anders gaan doen.

Nog even voor alle duidelijkheid: er wordt gesproken over het cijfer van zeven-duizend leerkrachten. Dat is dan natuurlijk de aanwervingsbehoefte, wat nog iets anders is dan het tekort, maar dit terzijde.

In het regeerakkoord hebben we inderdaad verschillende maatregelen opgesomd waarmee we, in maximaal overleg, de volgende doelstellingen willen realiseren: We willen de status en de waardering van leerkrachten versterken om er zo voor te zorgen dat het lerarentekort wordt aangepakt.

Welke maatregelen zouden dat kunnen zijn? Ten eerste is dat inderdaad het verminderen van de planlast. We moeten ervoor zorgen dat leerkrachten datgene kunnen doen waarvoor ze uiteindelijk initieel bevoegd zijn, namelijk lesgeven en kennis overdragen. Hoe zien we dat verminderen van de planlast concreet? Wel, onlangs werd de inspectie hervormd. De inspectie heeft nu ook de taak om die planlast constant te monitoren en ook uitspraken te doen over manieren waarop die planlast naar beneden kan, door gewoon op het terrein aanwezig te zijn en dat te detecteren. Elke inspecteur moet dus een planlastinspecteur zijn. Er moet gekeken worden naar het resultaat en niet naar nodeloze rapporteringsverplichtingen.

Binnen de school moeten maatregelen genomen worden om die planlast te verlagen. We vragen ook een sterk engagement van de onderwijsverstrekkers. Planlastvermindering is natuurlijk een gedeelde verantwoordelijkheid. Het is op verschillende niveaus dat die planlast wordt veroorzaakt, niet alleen van overheidswege. Je ziet dat zowel de overheid als de koepels, netten en directies daar een verantwoordelijkheid in dragen, dus we willen bekijken hoe ieder op zijn eigen niveau kan zorgen voor een vermindering van de planlast.

Digitalisering kan vanzelfsprekend leiden tot een verlaging van de planlast. We activeren ook het meldpunt voor planlast en irriterende regeldruk. Dat is een beetje de aanpak van Kafka in het onderwijs.

Ten tweede willen het lerarenberoep ook opnieuw aantrekkelijk maken, door die focus op de kernopdracht. We willen een heel breed pact sluiten met stakeholders en aan tafel schuiven met een concreet, 'dedicated' budget van 100 miljoen euro, om te bekijken hoe we met een lerarenpact werk kunnen maken van die doelstellingen.

We hebben aandacht voor de werving van leraren, de aanvangsbegeleiding, de taakbelasting, de werkzekerheid van startende leraren, de professionalisering in het algemeen en de opleiding van directies. Dat hoort daar allemaal bij als doelstellingen.

We hebben gisteren al even het debat gevoerd – en ook die discussie wil ik met een betrekkelijk open vizier aanvatten – over de denkpiste waarbij we zeggen dat je misschien onder ogen moet zien dat het mogelijk een goede zaak zou zijn om de lat hoger te leggen en de toelatingsproef, als die er zou komen, bindender te maken dan vandaag het geval is.

De evaluatieprocedure van leerkrachten en directies is doorgelicht. Op basis van de aanbevelingen van onder andere het Rekenhof moeten we bekijken of we die procedure kunnen herzien, zodat we de status en de waardering van de leerkracht kunnen versterken en zodat we ook kunnen optreden tegen diegenen die het verpesten voor de rest en die, net vanwege hun disfunctioneren, de status en de waardering van de leerkracht aantasten. Dat moet altijd de pendant zijn. Je moet langs de ene kant ingrijpen, maar evengoed moet je kunnen zeggen: van diegenen die niet beantwoorden aan de verwachtingen, moeten we afscheid nemen.

De lerarenplatforms in het secundair onderwijs gaan we uitbreiden en ook net-overschrijdend organiseren. De kwaliteit van de educatieve opleidingen moeten we monitoren en waar nodig remediëren.

We versterken de vakkennis en de vakdidactiek, de kennis van het Nederlands, de omgang met kinderen met gedrags- en leerproblemen, de omgang met hoogbegaafdheid, de omgang met diversiteit in de klas en het opstellen van valide proeven. Dat zijn allemaal elementen die extra aandacht verdienen, zeker ook in het kader van de lerarenopleiding.

Het versterken van de zij-instroom kan absoluut een antwoord bieden op dat lerarentekort op iets kortere termijn. Als we spreken over maatregelen ten aanzien van de lerarenopleiding, hebben die natuurlijk altijd een uitgesteld effect, of alleszins met een uitgesteld relais.

Nuttige ervaring wordt vandaag enkel beperkt gehonoreerd voor praktijkvakken in technisch secundair onderwijs (tso) en beroepssecundair onderwijs (bso). De vraag is of we dat niet kunnen verruimen en of we dat ook niet gefaseerd kunnen aanpakken, want je spreekt dan natuurlijk over serieuze budgettaire consequenties – daar moeten we ook niet flauw over zijn – als we bijvoorbeeld de erkenning van de anciënniteit van nieuwe zij-instromers, zeker van knelpuntvakken, iets meer gaan waarderen.

We voeren dual lesgeven in. Dat wil zeggen dat we stimuleren dat leraren en docenten tegelijkertijd les geven en in een bedrijf tewerkgesteld zijn. We breiden ook de mogelijkheid voor voordrachtgevers voor bepaalde opleidingsonderdelen uit.

De onderwijsmiddelen moeten in alle onderwijsniveaus prioritair ingezet worden waarvoor ze bedoeld zijn en waar de leerlingen die ze genereren, zich bevinden. Dat wil dus zeggen: in de klas en in de school. Daar willen we absoluut zorg voor dragen, dat de middelen die een bepaalde doelstelling hebben, uiteindelijk daarvoor gebruikt worden waarvoor ze bedoeld zijn.

Dat zijn tal van pistes die we vervat hebben. Ik denk dat dat wel eten en drinken biedt om te kunnen concretiseren en om daar samen met de stakeholders binnen het onderwijsveld concreet werk van te kunnen maken. En ik denk dat dit, zeker in correspondentie met de beschikbare budgettaire middelen, perspectief biedt om effectief iets te doen aan het lerarentekort en, daaraan gekoppeld, meer respect en meer waardering voor de leerkracht te creëren.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Minister, ik voel me echt wat ongemakkelijk worden. U mag het mij niet kwalijk nemen, maar ik voel mij terug gekatapulteerd naar vijf jaar geleden. Hier wordt een bandje afgespeeld met waar we vijf jaar geleden al over hebben gedebatteerd, wat we hebben besproken en wat er allemaal is uitgeklaard.

Ik kom uit het werkveld. Er zijn al vele tientallen gesprekken gevoerd met leerkrachten, directies, ouders, personeelsleden en noem maar op.

Minister, er zijn in de commissie al diverse concrete plannen naar voren gebracht. Wat u nu hebt verteld, weten we al. We moeten dit niet weer vijf jaar lang herhalen. De knelpunten en problemen waarmee de mensen op het werkveld worden geconfronteerd, zijn al enkele keren ruim en correct in kaart gebracht. Dit is over alle partijgrenzen heen gebeurd. U begint die zaken nu opnieuw op te sommen. Mijn concrete vraag is echter wat u daar als minister aan zult doen.

Ik zal een paar voorbeelden geven. Uw voorgangster was een grote fan van planlastvermindering. Plantarra is een dode mus geworden. Er zijn een aantal initiatieven genomen, maar een aantal zaken zijn niet concreet uitgevoerd. U hebt gesproken over het voorzien van 100 miljoen euro om het beroep aantrekkelijker te maken. Dat is vooral voor de zijinstromers. Ik sta daarachter, maar u hebt een antwoord gegeven op de vraag hoe u het lerarenberoep weer aantrekkelijker zult maken.

U hebt verwezen naar symbooldossiers, zoals het M-decreet. We hebben daar vijf jaar lang over gedebatteerd. Dat heeft de leerkrachten heel wat werklast en problemen bezorgd, maar nu wordt het weer op de schop gezet. Alle leerkrachten zijn ongerust. Wat zal het worden? Ze hebben al veel energie in het inclusief onderwijs moeten steken. Wat zullen ze nu al dan niet moeten doen? U verwijst naar symbooldossiers, maar de leerkrachten en de directies willen rust.

Het onderwijsveld wil duidelijkheid voor de volgende jaren. Op welke wijze wilt u het beroep aantrekkelijker maken? Ik leg nogmaals de link met wat gisteren over de bindende instaptoets is gezegd. We hebben daar gisteren een debat over gevoerd. We zijn geen voorstander van die bindende proef, maar u moet ervoor zorgen dat het niveau van de lerarenopleiding stijgt. Er moeten goede leerkrachten worden afgeleverd die, zodra ze in het werkveld komen te staan goed worden opgevangen. U moet ervoor zorgen dat ze blijven en niet afhaken. Mensen die al langer in het onderwijs staan, moeten een goede omkadering krijgen, zodat ze hun job op lange termijn kunnen volhouden.

Dit is een greep uit de zaken die we allemaal samen hebben vastgesteld. Ik krijg van u geen concreet antwoord op de vraag hoe u dat de volgende jaren zult aanpakken. We krijgen nog eens een opsomming van zaken die we de voorbije jaren eigenlijk zelf al hebben vastgesteld.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Voorzitter, ik was er de afgelopen vijf jaar niet bij, maar ik heb ook niet het gevoel dat veel concrete maatregelen zijn genomen. Ik zou graag twee vragen stellen over deze punten.

Minister, de versterking van de zijinstroom is een concreet punt waar we echt achterstaan. U wilt dat verruimen, maar kunt u hier iets meer over vertellen? Zult u de volledige anciënniteit in aanmerking nemen? Over welke leerkrachtenjobs gaat het exact? Momenteel is wat u beschrijft nog zeer vaag.

U wilt de onderwijsmiddelen in de klas en in de school. Is er al een evaluatie gemaakt? Het lijkt nu alsof veel middelen in het onderwijs slecht worden gebruikt,

maar dat ze beter zullen worden gebruikt. Zo zal het dan worden opgelost. Is er al een evaluatie van het slecht gebruik van die middelen die beter zullen worden gebruikt? Voor mij is dat niet duidelijk. Als dat niet het geval is, zullen we niet kunnen toveren.

De inspecteur moet ook een planlastinspecteur zijn. Wat ik uit het werkveld hoor, is dat de inspectiediensten in de eerste plaats ook zwaar onderbemand zijn. Dat zijn heel kleine ploegen voor heel veel scholen. Indien u daar nog een taak aan toevoegt, klinkt het weinig realistisch dat we het probleem in de toekomst zullen oplossen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, ik denk dat het goed is dat deze vragen om uitleg vandaag aan bod komen. Zoals u gisteren hebt verklaard, gaat het om de kern van ons onderwijs. Ik heb gisteren, tijdens de plenaire vergadering, gezegd dat een leerkracht tijdens zijn carrière duizend leerlingen beïnvloedt. Dat is cruciaal. Het wordt prangend op het ogenblik dat er geen leerkracht is, want dan is er geen les. Dit is cruciaal.

Mijnheer Vandenberghe, ik vraag u, met alle respect, of u het Vlaams regeerakkoord goed hebt gelezen. We hebben met de meerderheid een uitgebreid debat gevoerd over al de maatregelen die in dat regeerakkoord staan. Het gaat om veel concrete maatregelen.

Ik denk dat het nu zaak is om die uit te voeren. Ik roep dan ook alle onderwijspartners op om dat effectief mee uit te voeren. Ik volg u voor een deel, Operatie Tarra tegen de planlast in het onderwijs was inderdaad een groot punt, maar toch zagen leerkrachten die niet verminderen. In de lagere school kwam er plots een nieuw leerplan zonder dat de nieuwe eindtermen zijn uitgerold, waardoor al die nieuwe doelen moesten worden gezocht. Ik denk dan ook dat de oproep terecht is en dat het nu moet gebeuren. Alle partners moeten hun verantwoordelijkheid nemen, om te vermijden dat ze achteraf komen klagen dat ze geen leerkrachten vinden.

Ik heb vandaag een bericht gekregen van een leerkracht Frans die geen vertalingen meer mag geven, terwijl dat net belangrijk is voor haar leerlingen. Dat zorgt ervoor dat die leerkracht haar werk niet graag meer doet. Dat zijn heel concrete zaken op het terrein waarin niet alleen de minister en het parlement maar ook de verschillende partners een rol spelen.

Vraag is ook hoe we mensen van elders maximaal kunnen aantrekken. De minister heeft een aantal voorbeelden gegeven. We moeten daar flexibel in zijn en alle partners gebruiken.

Voorzitter, hier zijn veel leerkrachten aanwezig en ik weet dat u ook nog leerkracht bent geweest. Minister, het is belangrijk om extern bloed binnen te krijgen en te behouden. Hoe ziet u die zijinstroom? Is dat voor alle vakken of vooral voor knelpunten? En wat zult u doen met die anciënniteit? Als u dat recurrent doet voor iedereen die is ingestroomd, dan komt er niemand binnen, want dat is onbetaalbaar. Ik hoop dat alle partners dat gezond verstand hebben.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik ben nieuw in deze commissie en heb nooit de tijd gehad om mij over deze vragen te buigen. Als je voor de klas staat, zoals ik meer dan dertig jaar heb gedaan, dan ben je bezig met lesgeven, huiswerk verbeteren enzovoort. Een van de elementen die hier al meermaals ter sprake is gekomen, is het loopbaanpact dat maar niet opgestart geraakte. Minister, kun u ons daar wat informatie over geven? Wanneer is dat opgestart en wat waren de

knelpunten waarom dat niet voleindigd is? Ik denk dat de hele regering daarin een standpunt moest innemen en niet enkel de minister van Onderwijs. Waarom is dat niet gelukt en hoe ziet u dat?

Als leerkracht kreeg ik daar niet veel mee te maken, maar ik hoorde mijn directeur vaak klagen dat dat nog steeds niet in orde was. Ik denk dan ook dat het voor de directie van belang is, maar natuurlijk zal het ook voor de leerkrachten wel wat implicaties hebben. Kunt u ons zeggen hoe dat precies in zijn werk is gegaan?

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Als jurist heb ik de ervaring dat mensen vaak zeggen: ik ben geen jurist maar..., en dan volgen er moeilijke vragen. Welnu, ik ben geen leerkracht, maar ik hoop dat ik hier toch iets mag zeggen.

Minister, in uw antwoord mis is vooral een sense of urgency. U somt inderdaad een waslijst van zaken op die gedaan zouden kunnen worden, maar ik mis de urgentie op een moment dat er nog altijd 1200 leerkrachten moeten worden gevonden om les te geven aan onze jongeren. Dat is echt problematisch, vandaar de vraag welke maatregel u op korte termijn wilt nemen, en dan heb ik het niet over de periode na de beleidsnota's.

Metten is weten. Is het niet tijd, zoals mevrouw Meuleman heeft gesuggereerd, dat wij de tekorten die er zijn, sterk beginnen te monitoren? Alleen op die manier kunt u adequaat reageren op heel concrete noden. U zult hier immers veel tijd in moeten steken.

De heer Daniëls heeft het al gehad over de zijinstromers. U trekt 100 miljoen euro extra uit, maar hoeveel daarvan gaat naar die zijinstromers? Op die manier krijgen we misschien al een idee van wat er mogelijk is.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, ik denk dat we het hier kamerbreed eens zijn over het feit dat er een lerarentekort is. Ook het feit dat we goede leerkrachten voor de klas willen, wordt kamerbreed gedragen.

Persoonlijk denk ik, net als mijn collega's, dat er al heel wat gebeurd is. We weten allemaal dat er geen wonderoplossingen bestaan. We kunnen niets uit onze toverdoos halen om het lerarentekort op te lossen.

Er is al veel gebeurd. Ik betreur het een klein beetje dat er wordt gedaan alsof er in de vorige legislatuur helemaal niets is gebeurd. Heel wat beslissingen worden nu pas uitgerold. Laat ons het effect daarvan toch heel even afwachten.

Er worden heel wat extra studenten ingeschreven in de lerarenopleiding. Ik durf het toch positief te zien. Ik denk dat we daar een mooie start hebben genomen.

Op 25 september heb ik verwezen naar de 'war on talent'. Ik ben ervan overtuigd dat we niet alleen moeten kijken naar het beleid, maar dat ook het onderwijs zelf de handen uit de mouwen moet steken om zichzelf als interessante sector naar voren te schuiven. Ik heb toen de oproep gedaan om als commissieleden ons steentje daartoe bij te dragen. Ik hoop ook hier de positiviteit van onderwijs blijvend in het daglicht te stellen.

Er wordt gezegd dat er geen middelen worden uitgetrokken. Maar ik denk dat we met de 100 miljoen euro die wordt begroot in het regeerakkoord toch een belangrijke stap kunnen zetten.

De voorzitter: Mevrouw El Kaouakibi heeft het woord.

Siame El Kaouakibi (Open Vld): Ik zal niet te veel in herhaling vallen. Er zijn al heel wat zaken gezegd waar ik het volledig mee eens ben.

De eerste is inderdaad de 'sense of urgency'. Het is belangrijk dat we die allemaal goed aanvoelen, de minister inclusief. En dat lijkt mij ook wel het geval te zijn. En dan moeten we dat heel concreet omzetten in een plan van aanpak. We weten dat er middelen voor worden uitgetrokken. We weten ondertussen dat er een bevraging is geweest. Het is belangrijk dat we gaan cocreëren met de juiste mensen. Ook wij, in deze commissie, kunnen daartoe bijdragen. Ik beschouw dit niet als de verantwoordelijkheid van de minister alleen. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Daarom zitten we ook in deze commissie. En ik wil er heel graag toe bijdragen om dit op een vrij korte termijn als een prioriteit aan te pakken en zo het lerarentekort terug te dringen.

Enerzijds, wat betreft de leerkrachten die uitvallen, moeten we ervoor zorgen dat de job opnieuw aantrekkelijk en aangenaam wordt. We moeten ervoor zorgen dat leerkrachten opnieuw met hun kerntaak bezig kunnen zijn en opnieuw in hun kracht staan, want daar hebben alle leerlingen baat bij. Anderzijds moeten we ervoor zorgen dat de sector van het onderwijs opnieuw aantrekkelijk wordt gemaakt. En dan treed ik mijn collega bij: ik denk dat het onderwijsdebat de komende vijf jaar geen gepolariseerd debat mag zijn. Ook daarin hebben wij een heel, heel grote verantwoordelijkheid. We moeten het onderwijs weer aantrekkelijk maken, door de manier waarop we erover spreken en de stappen die we op dat vlak zetten. We moeten voldoende communiceren met het veld, met mensen die het onderwijs nog moeten leren kennen. Er zijn hier vandaag jongeren aanwezig. Eigenlijk zou je elke jongere die je tegenkomt, moeten kunnen enthousiasmeren om in het onderwijs te stappen. Laat ons daar samen iets aan doen.

Minister, mijn concrete vraag is: wanneer, heel specifiek, komt er een plan van aanpak? Hoe kunnen we daar, heel concreet, snelle input voor leveren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het grote voordeel is: één, dat er budgetten voorhanden zijn en twee, dat het regeerakkoord een heel portfolio van maatregelen bevat, die we willen uitwerken en concretiseren met het onderwijsveld. Ik zal niet al te zeer voor mijn beurt spreken. Dat lijkt mij niet al te verstandig indien je een draagvlak wilt creëren – en dat heb je absoluut nodig, om welke stap dan ook te zetten in het onderwijsveld. We nemen al opties. Zo werd hier de vraag gesteld naar de inspectie. Wel, we zullen de inspectie versterken. Dat staat ook letterlijk vermeld in het regeerakkoord. We hebben de ambitie om extra vte's in te zetten, meer inspecteurs op de baan. Daarvoor werden budgettaire middelen begroot.

Anderzijds wil ik ook meegeven dat er bepaalde 'contraintes' zijn. Wat bijvoorbeeld de discussie over de anciënniteit bij de zijinstroom betreft, is het inderdaad zo dat we niet alles zullen kunnen valideren. Dat weten we. Want als we dat zouden doen, zouden we de kar dermate overladen dat die zou klinken.

Ook dat is een les geweest. Misschien hebben we na vorige discussies over het lerarenpact wel wat te veel op de kar gegooid, met als gevolg dat we uiteindelijk niet meer konden vertrekken. Ik wil dus vooral, in samenspraak met het onderwijsveld, proberen om stapsgewijs vooruit te raken en bekijken in welke mate we op een zo kort mogelijke termijn concrete stappen vooruit kunnen zetten. Het maakt me niet uit hoe of wat of met wie. Ik reik eenieder de hand.

Ik wil niet al te zeer voor mijn beurt spreken. Dat zou onverstandig zijn. Mijnheer Vandenberghe, dat bent u ook niet. U zegt: 'Ik weet alles al.' Wel, laat ons delen in uw wijsheid. Alle suggesties zijn welkom. Ik reik eenieder de hand. Laat de concrete suggesties maar komen. De budgetten zijn er. De suggesties zijn er. Doe

gerust mee en trek mee aan de kar, over de grenzen van meerderheid en oppositie heen. Ik zal alles wat kan leiden tot een versterking van de positie van de leerkracht, tot meer waardering en meer respect en tot een aanpak van het lerarentekort, altijd in dank afnemen, gelet op de hindernissen die er zijn. Ik sta daar heel open voor, ook om naar u te luisteren. Als u concrete, opbouwende suggesties hebt, formuleer ze dan vooral. Laat ons delen in uw wijsheid. Ik heb in het verleden al moeilijke knopen kunnen doorhakken, net op basis van een geleidelijke aanpak. Oosterweel en Doel waren moeilijke zaken. Wel, dat gaat wel, als we maar de vaste overtuiging hebben om met een zo breed mogelijk draagvlak en stapsgewijs stappen vooruit te zetten.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (sp.a): Ik heb er alle begrip voor dat de minister nieuw is. Ik wil hem er wel attent op maken dat wij de voorbije vijf jaar constructief oppositiewerk geleverd hebben en heel veel gesprekken gevoerd hebben op het werkveld. Ja, minister, u kunt dat allemaal in het belachelijke trekken, maar ik doe dat niet. Wij hebben daar heel veel energie in gestoken, ook als oppositielid, om op het werkveld te gaan babbelen met heel veel leerkrachten, directies, ouders enzovoort. Wij hebben met onze fractie een aantal concrete plannen ingediend. U kunt die opvragen bij uw voorganger. Ze heeft er zelfs een aantal maatregelen van meegenomen. Nu zegt u dat ik constructief over de brug moet komen. Wij hebben dat vijf jaar lang gedaan. De drie mensen die hier de voorbije vijf jaar in de commissie Onderwijs zaten, kunnen dat bevestigen. Ik vind het dus een beetje misplaatst van u om te zeggen: 'Kom dan maar over de brug', want we hebben dat gedaan. Ik wil de plannen nog wel eens persoonlijk aan u bezorgen, maar ik dacht dat uw voorganger dat zou hebben gedaan bij de overdracht van de bevoegdheden. Blijkbaar is dat niet zo. Ik dacht dat dat wel zou gebeuren. U lacht daarmee, maar ik lach daar niet mee. Ik wil ze u nog wel eens bezorgen.

Ten tweede: dat ik zo emotioneel reageer, is omdat de situatie echt wel precair is op het werkveld. We blijven vaststellen dat we meer dan 6000 nieuwe leerkrachten nodig zullen hebben tegen 2024. We stellen vast dat er dit schooljaar 1200 vacatures niet ingevuld zijn. U lacht dat maar een beetje weg. U zegt: 'We zullen dat bekijken. We gaan babbelen met het werkveld, met de actoren en met de inspectie.' Ik zeg u dat dat stappen zijn – en mijnheer Daniëls, als u intellectueel eerlijk bent, zult u dat bevestigen – die in het verleden al allemaal ruimschoots gezet zijn. U begint dus niet vanaf nul. Die zaken zijn er allemaal. Het is nu tijd voor actie, concrete actie. Het werkveld vraagt dat van u. Dat gebeurt vandaag nog niet.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, ik heb de indruk dat u één punt echt wel ontwijkt en dat is de kwestie van het loopbaandebat. Uw voorganger heeft een heel tijdsbestedingsonderzoek gedaan, waaruit blijkt dat leerkrachten vijftig uur per week werken. Die werkdruk is dus een immens probleem. Er zijn collega's die er al naar verwezen hebben. Ik heb u die vraag gesteld. Als we dat probleem niet op tafel leggen en proberen op te lossen, zal het beroep zeker niet aantrekkelijker worden.

Mevrouw El Kaouakibi zegt: 'Laten we er geen gepolariseerd debat van maken, want dat maakt het onderwijs onaantrekkelijk.' Daar ben ik niet mee akkoord. Ik denk dat we de punten wel scherp moeten stellen. Minister, u en de heer Daniëls zeggen dat er een probleem is van middelen en dat jullie alles doen met de middelen die voorhanden zijn, maar ik ben eens gaan kijken naar de investeringen die we doen in onderwijs. Bij het begin van de vorige legislatuur ging 4,5 procent van het Vlaams bruto binnenlands product (bbp) naar onderwijs. Vandaag is dat 4,3 procent.

Als we de zaken in perspectief zetten en vergelijken met de welvaart die wij in Vlaanderen allemaal samen creëren, zien we dat het geld dat we investeren in

Onderwijs, is afgenomen en niet toegenomen. Ik denk dat daar effectief een knoop zit. We moeten zoeken naar meer middelen voor Onderwijs. Dat zal alleen gaan door ook aan die leerkrachten meer tijd te geven en meer leerkrachten effectief in dienst te nemen. Met wat er hier allemaal op tafel gelegd wordt, heb ik niet de indruk dat we de volgende keer verder zullen staan dan nu.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het versterken van geletterdheidsvaardigheden van ouders van kinderen uit het kleuteronderwijs – 41 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Voorzitter, minister, collega's, in de Week van de Geletterdheid, die liep van 9 tot 15 september 2019, lag de focus op ouders met kinderen in het kleuter- en lager onderwijs. Er werd benadrukt dat de school een belangrijke hefboom is om aan de geletterdheid van ouders te werken. Er verscheen daarover trouwens een interessant artikel in Klasse, waarin professor Maurice De Greef die stelling onderschreef en illustreerde.

Uit het Strategisch Plan Geletterdheid, dat de Vlaamse Regering in september 2017 goedkeurde, weten we dat heel wat partners aan zet zijn om de strategische en operationele doelstellingen ervan via meerdere acties na te streven en te realiseren. In een van de doelstellingen wordt ook het leerplichtonderwijs expliciet genoemd. Daar is sprake van het structureel verankeren van geïntegreerde geletterdheidstrajecten voor ouders met kinderen in het basis- en secundair onderwijs. Het leerplichtonderwijs enerzijds en de expertisecentra zoals de centra voor basiseducatie (CBE's) en de centra voor volwassenenonderwijs (CVO's) anderzijds, zijn heel belangrijke actoren die daar samen aan kunnen werken. Ondertussen konden we vaststellen dat er ook op dat vlak mooie acties worden ontwikkeld op het werkveld. Ook gekoppeld aan datzelfde Strategisch Plan Geletterdheid om goede praktijken structureel te verankeren, is dat uiteraard een goede zaak.

In het nieuwe regeerakkoord lezen we de juiste analyse dat de verlaging van de leeftijd waarop de leerplicht aanvangt, vanaf het schooljaar 2020-2021 een bijkomende opportuniteit vormt om nog eerder gericht in te zetten op de geletterdheid van alle jonge kinderen. Als vanzelfsprekend houdt die verlaging ook in dat onze basisscholen eerder kennis kunnen maken met meer ouders van jonge kinderen.

Ook vanuit de overtuiging dat de geletterdheid van kleuters nog beter versterkt kan worden als ook hun ouders, als ze daar nood aan hebben, in hun geletterdheid worden versterkt, zou ik u graag volgende vraag stellen, minister.

Welke nieuwe mogelijkheden ziet u om, naar aanleiding van het verlagen van de leeftijd waarop de leerplicht aanvangt, in samenwerking met expertisecentra en de basisschool van hun kinderen bijkomende initiatieven te ontwikkelen die de geletterdheid van de ouders van leerplichtige kleuters nog versterken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk in eerste instantie dat de verlaging van de leerplichtleeftijd van zes naar vijf jaar op dat vlak echt een opportuniteit biedt, waarbij we maximaal moeten proberen om kinderen zo vroeg mogelijk maximaal vertrouwd te maken met het Nederlands. Het gaat misschien nog om een kleine groep

die nu nog niet ingeschreven is of voldoende aanwezig is op vijf jaar, maar het gaat in dat geval vaak net over kwetsbare kinderen, die die taalstimulansen en taalontwikkeling net heel hard nodig hebben. Anderstalige kleuters krijgen zo, door het intensief volgen van Nederlandstalig kleuteronderwijs en door een heel deel van de dag ondergedompeld te worden in een Nederlandstalige omgeving, meer onderwijskansen om het lager onderwijs te kunnen aanvatten.

Uiteraard gebeurt die onderdompeling in de onderwijstaal het best ook maximaal voor de leeftijd van vijf jaar. Dat spreekt voor zich. Net daarom blijven we ook maximaal inzetten op kleuterparticipatie vanaf de leeftijd van drie jaar. We hebben daarvoor ook oog voor de samenwerking met Kind en Gezin, omdat dat toch wel de instantie is die echt over de vloer komt bij de mensen.

Van alle vijf- tot zesjarigen gaan we een uniforme net- en koepeloverschrijdende gestandaardiseerde taalscreening afnemen. We koppelen dat aan de verlaging van de leerplichtleeftijd en we gaan die screening dus ook verlagen, waarbij we de bestaande 'toolkit' willen omvormen tot één taalscreening. Ik denk dat er vandaag vier of vijf verschillende taaltesten of taalscreeningsmogelijkheden bestaan. We willen daar een uniforme, net- en koepeloverschrijdende en gestandaardiseerde taalscreening van maken. Dit moet overal te lande vergelijkbaar zijn.

Door meer anderstalige kleuters naar ons onderwijs te leiden, zullen we ook meer ouders van die kinderen bereiken. Om de geletterdheidsvaardigheden van die ouders te versterken, zullen we het Strategisch Plan Geletterdheid verder uitvoeren. Op basis van het wetenschappelijk onderzoek stellen we immers vast dat er een correlatie is. Dit plan is eind 2017 door de vorige Vlaamse Regering goedgekeurd, maar loopt nog tot 2024.

We zullen ook inzetten op de samenwerking tussen de scholen in het basisonderwijs en de centra voor basiseducatie. De school kan een belangrijke hefboom zijn om de geletterdheid van ouders te versterken. Ik geef enkele voorbeelden van de acties die we hebben ondernomen of die nog op stapel staan.

In 2019 was de campagne 'Week van de Geletterdheid' specifiek gericht op schoolteams in het basisonderwijs. Het was de bedoeling te informeren over de problematiek van laaggeletterdheid bij ouders en concrete tools aan te reiken om de geletterdheid van die ouders te kunnen versterken. In navolging daarvan zullen we volgend voorjaar een studiedag organiseren om de scholen in het basisonderwijs en de centra voor basiseducatie nog dichter bij elkaar te brengen.

In het licht van de nulmeting voor het Strategisch Plan Geletterdheid hebben dertien centra voor basiseducatie gerapporteerd dat er in het schooljaar 2017-2018 al 103 samenwerkingen met scholen waren. Door die samenwerkingen bereikten de centra voor basiseducatie over alle onderwijsniveaus heen, dus in kleuter-, basis- en middelbare scholen, tijdens dat schooljaar 1423 ouders. Dat is toch al een serieus aantal.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Minister, ik dank u voor het antwoord. Ik denk het belangrijk is te vermelden dat een op zeven volwassenen in Vlaanderen problemen heeft met de omgang met informatie. Dat gaat dan ook over e-mail, internet en rekenen. Ik denk dat we het wat ruimer moeten zien dan enkel de focus op taal, want problemen met geletterdheid zorgen ervoor dat iemand niet kan meedraaien in de kennismaatschappij. Dit gaat veel ruimer dan enkel het kennen van het Nederlands.

Ik vind het belangrijk dat in het Vlaams regeerakkoord staat dat de basiseducatie op dat vlak een belangrijke taak heeft gekregen met betrekking tot de vorming

van mensen die de taal niet machtig zijn. Ik hoop dat de inspiratiedagen en de Week van de Geletterdheid een goede basis kunnen zijn om scholen en leerkrachten te vormen. Ze moeten aandacht hebben voor ouders die niet mee zijn, die problemen hebben om hun kinderen te begeleiden, die niet kunnen helpen met het huiswerk en dergelijke.

Ik hoop dat we dit ruimer kunnen opentrekken dan enkel de anderstalige kleuters. Ook de kleuters die kwetsbaar zijn, die het thuis moeilijk hebben en die geen begeleiding krijgen, moeten worden begeleid.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, het Departement Onderwijs en Vorming is een van de partners die in verband met dit dossier hun verantwoordelijkheid duidelijk moeten en zullen opnemen. Dit dossier moet echter samen worden bekeken met de ministers verantwoordelijk voor de beleidsdomeinen Welzijn en Integratie en Inburgering.

Het spreekt voor zich dat het zeer belangrijk is dat de ouders van schoolgaande kinderen een basisgeletterdheid hebben. In het derde Strategisch Plan Geletterdheid lezen we dat laaggeletterdheid, ondanks alle rees geleverde inspanningen en toegekende middelen, voor de Vlaamse Regering een belangrijk aandachtspunt blijft.

Het is positief vast te stellen dat er een halvering is van het aantal volwassenen zonder diploma van het secundair onderwijs en dat het aandeel volwassenen met een diploma van het secundair of hoger onderwijs met 10 procent is gestegen.

Minister, zult u met uw collega's van Welzijn, Inburgering en Integratie overleggen om werk te maken van meer geletterdheid? Het is immers ontzettend belangrijk dat ook nieuwkomers geletterd functioneren in een samenleving, zoals overigens ook te lezen staat in het regeerakkoord.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik denk dat er geen discussie bestaat over het belang van geletterdheid en geletterdheid bij de ouders. De achterstand waarmee kansarme groepen vandaag worden geconfronteerd, wordt alleen maar versterkt wanneer de ouders de taal niet machtig zijn. Het verlagen van de leerplichtleeftijd kan daar volgens mij een belangrijke bijdrage in leveren. Er is een heel grote participatie vanaf de leeftijd van 2,5 jaar, maar het is juist binnen de groep waarop we vandaag maximaal moeten inzetten, dat die participatiegraad lager ligt.

Minister, worden er acties ondernomen om ook ouders van kinderen uit risicogroepen er nog meer toe aan te zetten hun kleuters al vanaf de leeftijd van 2,5 jaar naar school te brengen? Op die manier kunnen we ervoor zorgen dat die ouders vanaf het moment dat zij hun ouderlijke plicht vervullen, worden opgenomen in een traject waarin zij de taal machtig zijn en in die taal kunnen communiceren met de school. Dat is cruciaal, zowel voor de ouders zelf als voor de toekomst van hun kinderen binnen het Vlaams onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Minister, u maakt in de beleidsplannen meer geld vrij voor het kleuteronderwijs. Ik denk dat kleuters enkel aan taalverwerving kunnen doen op school als er voldoende kleine klassen zijn. Het is dus heel belangrijk dat er meer leerkrachten in de klassen komen. Mijn dochter zit in de tweede kleuterklas en in haar klas zijn negen van de negentien kinderen anderstalig. Ik denk dat die anderstalige kinderen weinig aan taalverwerving doen, precies omdat er zo'n grote diversiteit is. Er is nood aan meer leerkrachten in het

kleuteronderwijs om die kleuters het Nederlands te kunnen aanleren. Uit onderzoeken blijkt immers dat de kleuters het meest leren van de kinderverzorgster die de pampers ververst en de dingen benoemt. Ik hoop dan ook dat daar werk van gemaakt zal worden.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Ik wil even reageren op de laatste tussenkomst, maar ook op de thematiek. Als ik het goed heb begrepen, wijzen heel wat onderzoeken uit dat kinderen vooral van kinderen leren en dus niet van de kinderverzorgster die de pamber ververst. Zij leren vooral van de vriendjes met wie ze nadien gaan spelen. Ik ben helemaal voor kleinere klassen, maar als we de geletterdheid van de groep waar de heer De Gucht over spreekt, willen optrekken, hebben we alle belang bij een goede mix in de scholen. Net dat zorgt voor een grotere geletterdheid. In die zin denk ik dat maatregelen zoals de afschaffing van de contingentering en het naar beneden halen van die brede inschakeling en van de mix, ervoor zal zorgen dat de geletterdheid van die groep achteruit zal gaan in plaats van vooruit.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer De Witte, ik was niet van plan om tussen te komen, maar u gooit hier wel een aantal zaken door elkaar. U koppelt de dubbele contingentering aan geletterdheid. Ik zou daar toch voorzichtig mee zijn, als u wilt dat kinderen Nederlands kunnen spreken. Ik ken heel wat klassen in een stedelijke context waar er geen Nederlands kan worden gesproken omdat het Nederlands er gewoon niet de gemeenschappelijke taal is. *(Opmerking van Kim De Witte)*

Dat is niet noodzakelijk zwart. In Sint-Gillis-Waas, dat eigenlijk een landelijk dorp is, spreekt ook niet iedereen dezelfde taal. Er zijn heel veel verschillende talen en die zijn niet noodzakelijk zwart. En dan komen we bij de maatregel die de minister naar voren heeft geschoven, namelijk de taalscreening en taalbaden, waar we heel sterk op moeten inzetten. Het is belangrijk om die kinderen maar ook hun ouders zo snel mogelijk die taal te laten spreken. Dat is ook heel belangrijk wanneer we het hebben over inburgering en integratie.

Ik heb nog een laatste punt, wat die contingentering betreft. Heel die complexe problematiek van de dubbele contingentering heeft helaas één ding aangetoond, namelijk dat het in de feiten niet zo heel veel heeft veranderd. Ik zou er dus toch mee opletten al die zaken op één hoop te gooien.

Mevrouw Tavernier heeft heel terecht gewezen op dat Strategisch Plan Geletterdheid, dat heel veel elementen bevat.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Gelukkig hebben we voor het kleuteronderwijs al extra financiering. Er komt ongeveer 60 miljoen euro bij en dat biedt wel wat mogelijkheden. Anderzijds wijst wetenschappelijk onderzoek uit dat laaggeletterdheid gemakkelijk van generatie op generatie wordt doorgegeven. We moeten maximaal trachten via de ouders de kinderen te bereiken en via de kinderen de ouders.

De vraag werd gesteld om samen te werken buiten het beleidsdomein Onderwijs. We werken nauw samen met Kind en Gezin en met het Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning (EXPOO). Ik heb daarvan enkele concrete voorbeelden gegeven. Maar we zullen de komende maanden nog nagaan, in samenwerking met Kind en Gezin en het Netwerk Basiseducatie, of we themapakketten kunnen ontwikkelen die bestaan uit een specifiek inhoudelijk aanbod dat de centra voor basiseducatie kunnen aanbieden aan laaggeletterde ouders, in samenwerking met partners van Kind en Gezin. Het zijn vooral zulke concrete zaken.

Het staat als een paal boven water – en ik hoop dat we het daar allemaal over eens zijn – dat de kinderen zelf maximaal baat hebben bij een volledige onderdompeling, zo vroeg mogelijk, in een Nederlandstalige omgeving.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, voorzitter, minister, ik stel deze vraag, de eerste vraag in de commissie Onderwijs die ik mag stellen, omdat ik zelf lid ben van de raad van bestuur van Basiseducatie Brugge-Oostende-Westhoek.

Ik heb daar heel wat geleerd en gezien. Ik heb vooral gezien dat er een groot taboe is rond het ontbreken van de juiste competenties of rond ongeletterdheid. Er werd hier heel vaak gesproken over taal, maar ik wil nogmaals benadrukken dat geletterdheid over veel meer gaat dan je enkel kunnen uitdrukken in een bepaalde taal. Het gaat over het begrijpen van dingen die je in het dagdagelijkse leven meemaakt, over kleine briefjes en mails, maar ook over kennis van bepaalde zaken die je eigenlijk gewoon moet hebben om te kunnen leven, werken en kinderen op te voeden. Dat wil ik nog eens benadrukken.

Er is nog heel wat werk om dat taboe te doorbreken. Het zijn niet alleen anders-taligen of mensen die naar hier komen, die problemen hebben. Een op de zeven mensen heeft problemen rond geletterdheid.

Maar ik ben hoopvol, want ik heb hier heel wat goede voorbeelden gehoord. Ik hoor dat er 103 samenwerkingen waren tussen de CBE's en het leerplichtonderwijs. Ik zie ook opportuniteiten in het regeerakkoord. Ik hoop dat we daarvan verder werk kunnen maken in de komende vijf jaar.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over asbestverwijdering in scholen – 46 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Voorzitter, minister, in uw vorige beleidsdomein hebt u ook regelmatig te maken gehad met asbest. Ik denk bijvoorbeeld aan de Philips-brug in Hasselt. Daar is heel wat uit voortgevloeid wat betreft betere preventie en opvolging.

Ik wil het hier specifiek hebben over scholen, omdat er regelmatig wat te doen is rond scholen en asbest. Ik situeer de problematiek even. Herinner u: in mei jongstleden, vlak voor de verkiezingen, was er een schooltje in Maldegem dat moest sluiten, omdat de asbestverwijdering – zij hadden het probleem tenminste aangepakt – niet op de goede manier gebeurde. Twee of drie jaar geleden heeft de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) een asbestinventarisatiestudie gedaan in zo'n honderd scholen. Daaruit bleek dat heel wat scholen met een groot probleem kampen.

Minister, in mei 2017 hadden de toenmalige ministers bevoegd voor respectievelijk Onderwijs en Omgeving, Natuur en Landbouw 7,5 miljoen euro extra middelen voorzien om de verwijdering van asbest in schoolgebouwen te versnellen. Een jaar later, in juli 2018, ondertekenden deze ministers een samenwerkingsovereenkomst samen met het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) en de diverse onderwijskoepels, waardoor elke school in Vlaanderen een beroep kan doen op de subsidies van de OVAM.

Afgelopen zomer kondigde minister Crevits in de media aan dat al meer dan 1000 scholen een subsidieaanvraag hadden ingediend voor de verwijdering van asbest. Dat wijst erop dat scholen de ernst van de problematiek inderdaad inzien. De minister liet in een antwoord op een schriftelijke vraag van mij weten dat het totaal aangevraagde subsidiebedrag bij de OVAM op dat moment 870.000 euro bedroeg. Ze deelde me toen ook mee dat er 39 scholen een subsidie hadden ontvangen en dat het gemiddelde subsidiebedrag ongeveer 22.000 euro bedroeg.

Zie dus wat een spreidstand: 39 scholen hebben een subsidie ontvangen, terwijl 1000 scholen een aanvraag hebben ingediend. De 1000 subsidieaanvragen waarover de minister toen sprak, zijn vermoedelijk een optimistische voorafname van het theoretisch aantal subsidiedossiers. Elke school of scholengroep die gebouwen beheert waar asbest in zit en dit wenst te verwijderen, kan zich aanmelden via de website van de OVAM om aanspraak te maken op een subsidie. Vervolgens zal de OVAM dan de scholen in contact brengen met de juiste personen. De ontzorging is op dat vlak dus wel gegarandeerd, want dat was ook een probleem waarmee veel scholen worstelden. Dat excuus vervalt dus.

Als de school of scholengroep opteert voor het raamcontract van de OVAM, dan zal de OVAM de werken prefinancieren en vervolgens een factuur, verminderd met het door haar gesubsidieerd bedrag, bezorgen aan de school of scholengroep. Scholen die met een eigen aannemer werken, dienen de factuur zelf te betalen en krijgen na het indienen van de factuur het bedrag van de subsidie van de OVAM teruggestort. Het ontzorgingstraject is hiermee dus wel gegarandeerd. Dat was een vraag van de sector en van dit parlement.

Minister, ik heb voor u de volgende vragen.

Als er slechts 39 subsidies werden uitbetaald, dan betekent dit dat er meer dan 950 scholen of scholengroepen op de hoogte zijn van hun probleem – ze hebben zich immers aangemeld – maar dat, in het beste geval, de werken nog niet begonnen of nog niet volledig afgerond zijn. Hoe komt het dat er zo'n groot verschil zit tussen het aantal scholen of scholengroepen dat zich heeft aangemeld met een asbestprobleem en het beperkt aantal subsidies dat al werd uitbetaald? Ik kan me al een begin van een antwoord voorstellen, maar had het graag uit uw mond vernomen.

Wanneer een school gebruik wil maken van het raamcontract van de OVAM, dan dient de school op een bepaald moment in het proces akkoord te gaan met de offerte van een aannemer. De OVAM subsidieert 50 procent van de kosten van de verwijdering, maar komt niet tussen in de herstelwerkzaamheden of heraanleg, wat nochtans ook kan leiden tot een serieuze meerkost. Hebt u een zicht op het aantal scholen dat niet overgaat tot de effectieve asbestverwijdering? Worden er stappen gezet om deze scholen alsnog te overtuigen om over te gaan tot die verwijdering? Ik heb het dus over scholen uit die groep van 1000 die zeiden er iets aan te willen doen, maar uiteindelijk beslist hebben om dat toch niet te doen. Wat zult u doen, als ze alsnog die beslissing nemen? Een school is immers autonoom in wat ze al dan niet wil doen op dat vlak.

Het gemiddelde subsidiebedrag per school bedroeg ongeveer 22.000 euro. In dit tempo, als dat het gemiddelde blijft voor de andere dossiers, zal er meer dan 22 miljoen euro nodig zijn om asbest uit alle scholen te verwijderen. Zijn hiervoor voldoende middelen beschikbaar? Indien niet, wordt er in extra middelen voorzien?

Ik merk dat de gevoeligheid voor asbest nog niet overal in de samenleving is doorgesijpeld. Dat geldt ook voor een aantal scholen. Wat gaat u doen om deze problematiek hoger op de agenda te krijgen binnen het onderwijs, zodat blootstellingsrisico's voor kinderen en personeel vermeden worden?

Wanneer plant u alle scholen asbestveilig te hebben gemaakt? Wanneer asbestvrij?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het verschil tussen het aantal uitbetaalde aanvraagdossiers en het aantal aangemelde scholen bij de OVAM is vooral te verklaren, doordat bij heel wat aangemelde scholen, voorafgaand aan de uitvoering van de asbestverwijdering, nog een verfijning of actualisatie van de asbestinventaris moest gebeuren in opdracht van de OVAM. Die inventaris moet namelijk volledig op punt staan en volledige duidelijkheid creëren. Het is ook op basis van die inventaris dat een school beslist of ze voor de verwijdering van het asbest een offerte aanvraagt van een aannemer via het raamcontract van de OVAM of zelf een aannemer kiest.

Naast de aanvraag en ontvangst van de offerte voor de asbestverwijdering, zullen de scholen zelf ook nog de nodige stappen zetten voor de eventuele heraanleg, die bij het vrij, gemeentelijk en provinciaal onderwijs onder bepaalde voorwaarden in aanmerking komt voor subsidiëring door AGION. Deze stappen vragen uiteraard ook de nodige tijd.

Daarnaast wordt er door de school ook geregeld voor geopteerd om de asbestverwijdering te combineren met andere werken in het kader van renovatie of energieoptimalisatie. Dat is ook vrij evident. Daardoor verschuift de timing natuurlijk wel.

Het aantal scholen dat momenteel heeft aangegeven nog niet te willen ingaan op de effectieve verwijdering, is wel beperkt ten opzichte van het totale aantal scholen dat een offerte ontving. We zien ook, vergeleken met de start van het project bij de scholen, dat het percentage verder daalt door de initiatieven vanuit de OVAM en het beleidsdomein. Men slaagt er dus wel in om via opvolging en aanmoediging enig resultaat te boeken op het vlak van bewustwording.

Als een school er toch voor opteert om voorlopig geen verdere initiatieven te nemen op het vlak van asbestverwijdering, worden de onderwijskoepel of het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) gecontacteerd met de vraag om de situatie van naderbij te bekijken. De bedoeling is om daarnaast, los van de signaalfunctie, ook in kaart te brengen wat uiteindelijk de belemmerende factoren waren, wat gemaakt heeft dat men er uiteindelijk van heeft afgezien – gewoon om daar lering uit te trekken.

Het Vlaamse regeerakkoord voorziet in de voortzetting van het asbestafbouwplan, met inbegrip van het verwijderen van risicovol asbest. We voorzien in extra middelen en verlenen er ook prioriteit aan. Ik denk dat dat een gezonde attitude is, in het bijzonder voor de meest kwetsbare doelgroepen, en dus zeker voor scholen. De toegekende middelen, zoals we die vandaag kennen, zijn momenteel toereikend om ook toekomstige subsidieaanvragen te kunnen behandelen.

De verdere bewustwording – of doorsijpeling, zoals u het noemt – van de asbestproblematiek kunnen we enkel bereiken door met zijn allen te blijven inzetten op ondersteunen, sensibiliseren en het herhalen van het geldende aanbod. Zowel vanuit de OVAM als vanuit ons beleidsdomein gaan we de mogelijkheden via het vorig jaar afgesloten protocol nog verder communiceren.

Scholen vallen onder de publieke gebouwen, waarvoor de vorige Vlaamse Regering met de goedkeuring van het actieplan beslist heeft dat zij verplicht worden om de mijlpalen van 2034 en zeker 2040 te halen. Uiteraard hopen we met zijn allen om in het licht van die doelstelling zo snel mogelijk vorderingen te maken.

Volledig asbestvrij is, zoals trouwens ook het asbestafbouwplan van de OVAM zelf al aantoonde, momenteel echt nog een te hoge ambitie. We moeten daar realistisch in zijn. Asbest is op heel veel plaatsen, om niet te zeggen overal. De kosten-batenverhouding speelt natuurlijk ook. Dat zou immers betekenen dat we alle

schoolgebouwen tot op de fundamenteën zouden moeten kunnen strippen om de aanwezige asbest te kunnen verwijderen. Dat is op zich geen realistische doelstelling. De middelen die we daarvoor vrijmaken, staan niet in verhouding tot de verwijderde risico's. We willen dus vooral doelmatig maximaal werken. Waar er risico is op contact met asbest, willen we maximaal kunnen ingrijpen, vandaar ook dat we focussen op extra middelen en prioritaire behandeling.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik ben blij om te horen, minister, dat u er extra middelen in wilt stoppen en dat u het prioritair wilt behandelen. Ik denk ook dat u een van de allerbeste ambassadeurs kunt zijn voor het onderwijs, ook op dit vlak, om dat geregeld te laten vallen als u met de koepels of met het onderwijsveld zelf in contact treedt.

Ik heb ondertussen ook al wat jaren op de teller. Ik ben in mijn leven een aantal keren met verstomming geslagen, zoals iedereen, maar een van de meest frappante momenten was toch wel toen twee jaar geleden uit een onderzoek bleek dat een zeventigtal scholen met een groot en acuut asbestprobleem zaten. Die zijn toen gecontacteerd door de OVAM, maar toch besliste een derde van de scholen om daar niets aan te doen. Ik begrijp dat scholen met heel wat problemen zitten en dat er heel wat dingen op hen afkomen, maar als je met een acuut gezondheidsprobleem zit, als je daarop gewezen wordt en als er geld voor uitgetrokken wordt, maar als je als school toch beslist om dat niet aan te pakken, vind ik dat stuitend. Gelukkig heeft minister Crevits toen de koe bij de horens gevat. Ze heeft die scholen aangemoedigd of opgevorderd. Ik weet niet welke methode ze gebruikt heeft om ze te overtuigen, maar ik heb in elk geval begrepen dat alle scholen die uit die studie kwamen en die met een acuut probleem zitten, aan de slag zijn gegaan om het probleem op te lossen. Dit toont aan dat het asbestprobleem in de hoofden van veel mensen uit vele lagen van de samenleving, ook mensen die hebben gestudeerd en die zouden moeten weten wat het probleem is, nog altijd ver van hun bed ligt.

Minister, ik wil u niet op uw woorden pakken, want ik wil uw partner zijn om dit probleem op te lossen. U hebt gezegd dat u alle scholen en publieke gebouwen tegen 2034 asbestveilig wilt maken. Ik vind dat een verre toekomsthorizon. Eigenlijk zouden alle scholen bij uitstek asbestveilig moeten zijn. Indien dit nu het geval niet is, zou dat prioritair moeten worden aangepakt.

Mijn bijkomende vraag is of u bereid bent er als een eerste stap voor te zorgen dat alle scholen in Vlaanderen een goede, efficiënte en doelmatige asbestinventaris opstellen. Uit voorvermelde studie is gebleken dat alle scholen dit zouden moeten doen. We gaan ervan uit dat ze die inventaris hebben, maar uit het onderzoek is eveneens gebleken dat veel scholen geen asbestinventaris hebben of dat de bestaande inventaris vaak fouten bevat. Dit kan op een vals veiligheidsgevoel wijzen. Indien een school denkt dat er geen asbest is en er blijkt toch asbest te zijn, als er werken worden uitgevoerd, is er een groot probleem. Het is een concrete vraag. Bent u bereid stappen te zetten voor een goede asbestinventaris voor al onze scholen?

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Mijnheer Danen, ik denk dat dit een van die thema's is die over de partijgrenzen heen moeten worden vastgepakt. We delen alvast uw bezorgdheid. Kinderen horen les te krijgen in een gezond klaslokaal. Dat spreekt voor zich en we willen dit maximaal ondersteunen.

In het Vlaams regeerakkoord is hiervoor voorzien in een asbestafbouwplan. Daarvoor worden bijkomende middelen uitgetrokken, maar ik zou in het licht van de vorige discussies willen vragen aandacht te hebben voor de maximale ontzorging van de scholen. Het opstellen van die asbestinventaris mag geen bijkomende last voor de scholen worden. Indien we hier niet de juiste aandacht aan schenken, kan dit heel

snel bij de directeur terechtkomen. Het is belangrijk dat we de scholen de nodige ontzorging geven. De koepels en de netten hebben op dit vlak misschien een rol te spelen.

Minister, ik heb een bijkomende vraag. Er is hier al over het aantal dossiers gesproken. Hebben we al een duidelijk beeld op de meest acute gevallen op die lijst met duizend dossiers?

De voorzitter: De heer Coel heeft het woord.

Arnout Coel (N-VA): Voorzitter, ook mijn fractie heeft deze problematiek in het verleden regelmatig aangekaart. Ik denk dat we het er allemaal over eens zijn dat risicovol asbest zo snel mogelijk uit onze samenleving en zeker uit onze scholen moet verdwijnen.

Minister, ik denk dat we verschillende denkspooren moeten volgen. Ten eerste moeten we inventariseren. Het is duidelijk dat er onvoldoende inventarisatie is geweest. We weten onvoldoende waar er problemen zijn. Ten tweede moeten we aan de bewustwording werken. We moeten alle scholen meekrijgen om dit effectief aan te pakken. Als een school haar asbestprobleem wil aanpakken, moet de Vlaamse overheid haar maximaal ondersteunen.

Ik heb vertrouwen in uw uitgesproken engagement om dit verder uit te werken, maar ik heb nog een vraag. Kunt u wat meer duiding geven bij de ontzorgingsmodellen op maat waarvan sprake is in het Vlaams regeerakkoord?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We willen natuurlijk maximaal werk maken van de asbestinventarisatie. Ik denk dat elke school daar baat bij heeft, zeker in het licht van renovatiewerken. Verschillende scholen hebben ondertussen een levensduur bereikt die werken aangewezen maken. Alleen al op basis daarvan moet altijd een inventarisatie worden gemaakt.

Een acuut gezondheidsprobleem is nog iets anders dan de aanwezigheid van asbest, maar we weten het niet altijd. Ik heb in verband met een ander beleidsdomein meegemaakt dat er soms heisa werd gemaakt rond de aanwezigheid van asbest dat op zich geen acute dreiging inhield, terwijl rond andere, veel acutere aanwezigheden minder heisa werd gemaakt.

Ik zal ook de cijfers geven waarnaar daarnet is gevraagd. Van de 200 scholen die een offerte voor asbestverwijdering hebben ontvangen, hebben er 2 verklaard niet op dat voorstel te willen ingaan. Ik heb al gezegd dat het om een klein aantal gaat. Die scholen worden nu verder opgevolgd. Het totaal toegekende subsidiebedrag bedroeg op 22 augustus 870.000 euro. 39 scholen die een subsidie aanvroegen, ontvingen die ook. Het gemiddelde subsidiebedrag lag tussen 20.000 en 21.000 euro.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ik heb hier al meermaals vragen over gesteld, ook in andere beleidsdomeinen. Telkens wanneer daar wat over te doen is, krijg ik daarover mails, net zoals wellicht ook de collega's, en van een aantal van die berichten schrik ik wel, zelfs in het besef dat niet al die mails de volledige waarheid bevatten. Ik schrik ervan dat ouders zich zorgen maken over een probleem op de school van hun kinderen, maar dat zij daar niemand over durven aan te spreken. Ik vind dat jammer. Ik ben blij dat de OVAM een meldpunt heeft waarop mensen die een probleem zien in hun omgeving dat kunnen melden.

We moeten niet panikeren, maar we moeten de cijfers wel in de juiste context zien. Vandaag is het nog altijd zo dat er meer asbestdoden vallen dan doden in het

verkeer. Natuurlijk heeft dat doorgaans niets met het onderwijs te maken, maar ik wil gewoon even de scope van het probleem schetsen. Dit is een gigantisch probleem en de piek moet nog komen. We moeten dan ook proberen elke vermijdbare blootstelling te vermijden.

Van de 3300 Vlaamse scholen zijn in de studie ongeveer 400 scholen onderzocht. Dat is 10 procent. Van de andere scholen weten we vaak niet wat er aan de hand is. Vandaar herhaal ik mijn pleidooi om te investeren in een goede inventaris, zodat een veilige situatie voor scholen kan worden gecreëerd en zodat scholen weten waar ze aan toe zijn en niet aan werken beginnen waar ze later spijt van krijgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de maximumfactuur voor het secundair onderwijs – 64 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, collega's, vandaag is het de Internationale dag voor de uitroeiing van armoede. Vanmorgen las ik in de beste krant van het land, de enige in mijn provincie, Het Belang van Limburg natuurlijk, dat in ons land 7600 kinderen in het middelbaar onderwijs momenteel nog geen schoolboeken hebben. De reden is dat de ouders die boeken niet kunnen betalen.

Het Netwerk tegen Armoede heeft een petitie gelanceerd voor het invoeren van een maximumfactuur in het secundair onderwijs. Gisteren hebben we het debat gevoerd over het respecteren van die maximumfactuur in het basisonderwijs. Op een paar dagen tijd hadden 1500 organisaties en burgers die petitie ondertekend. De eis als dusdanig leeft dus.

Minister, als we zien dat de mediaankost voor een kind in het secundair onderwijs 945 euro bedraagt, wat zult u dan doen aan die stijgende kosten in het secundair onderwijs? In het regeerakkoord lees ik dat u de scholen zult vragen om zelf actief aan kostenbeheersing te doen, dat u hun in het begin van het jaar een kostenraming mee zult geven en zult voorzien in gespreide betalingen. Ik krijg de indruk dat u op die manier de hete aardappel doorschuift naar de school en de ouders. Hoe zult u de stijgende kosten voor onderwijs proberen in te perken? Denkt u dat de huidige maatregelen uit het regeerakkoord daartoe een bijdrage zullen leveren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De Grondwet waarborgt de kosteloze toegang tot het leerplichtonderwijs, maar dat is natuurlijk iets anders dan het recht op een volledig kosteloos secundair onderwijs. De school kan voor didactisch materiaal, bepaalde activiteiten en bepaalde vormen van dienstverlening altijd een bijdrage vragen.

We hebben in het regeerakkoord inderdaad als doelstelling opgenomen dat scholen actief aan kostenbeheersing moeten doen. Dat werd als doelstelling vooropgesteld. Om de schoolfacturen betaalbaar te houden, worden zowel de scholen als de ouders en leerlingen ondersteund door een aantal maatregelen.

Vanaf dit schooljaar wordt de schooltoelage – nu omgedoopt tot schooltoeslag – geïntegreerd in de hervormde kinderbijslag – die dan weer is weer omgedoopt tot het Groeipakket – en wordt automatisch uitgekeerd. De toeslag ligt gemiddeld ook

hoger dan bij de vorige berekeningsmethode. Dat is dus absoluut een stap vooruit. We hebben de middelen voor de schooltoelage ook met meer dan 30 miljoen euro versterkt, waardoor vooral de schooltoelages voor het secundair onderwijs gestegen zijn, met gemiddeld meer dan 200 euro: van 456 euro naar 682 euro.

Als de thuissituatie het niet toelaat om de schoolkosten vlot te betalen, kan er aan de school worden gevraagd om een individueel betalingsplan af te spreken, waarbij de schoolrekening veel meer gespreid kan worden afbetaald. In de bijdrage-regeling, en op elke schoolfactuur, moet die mogelijkheid tot gespreide betaling vermeld staan. Dat moet altijd meegegeven worden, net als de contactpersoon die de ouders of leerling daarvoor kunnen aanspreken.

Soms is het ook zo dat een school een solidariteitsfonds heeft, waar ouders of leerlingen gebruik van kunnen maken. We moedigen dat vanzelfsprekend ook aan. En als de aangerekende schoolkosten te hoog zijn of als ze als onterecht worden beschouwd, dan is het voor de ouders of de leerling ook altijd mogelijk om daar een vraag over te stellen, of eventueel klacht neer te leggen bij de Commissie zorgvuldig bestuur.

Ik wil de discussie van gisteren in de plenaire zitting niet volledig hernemen, maar daarnaast subsidiëren we ook een aantal organisaties en projecten, zoals SOS Schulden op School en 'samen tegen onbetaalde schoolfacturen' (STOS). Zij werken rond kostenbeheersing, en specifiek rond de problematiek van onbetaalde schoolfacturen. Zij hebben vandaag ook nog wat cijfers bekendgemaakt.

Het is absoluut onze intentie om zo maximaal mogelijk maatwerk aan te bieden. Zo kunnen we de problemen aanpakken die nog bestaan – en er zijn zeker nog problemen. Zo zou bijvoorbeeld 2 procent van de leerlingen nog niet over de nodige schoolboeken beschikken. De scholen hebben altijd de wil om in te grijpen. Wat het probleem van de schoolboeken betreft, zitten we ook samen met de scholen en de uitgeverijen, om te bekijken wat we op het terrein kunnen betekenen. In sommige scholen dienen de ouders zich immers rechtstreeks tot de uitgeverijen te richten. We willen ervoor zorgen dat alle kinderen, inclusief die resterende 2 procent, over hun boeken beschikken.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, bedankt voor antwoord. Maar ik heb eigenlijk geen antwoord gekregen op mijn vraag. Denkt u dat de maatregelen die deze regering neemt, de gemiddelde schoolfactuur voor de ouders zal doen verlagen? Dat was mijn heel concrete vraag.

De voorzitter: Mevrouw El Kaouakibi heeft het woord.

Siham El Kaouakibi (Open Vld): Ik denk dat veel mensen hier, en ook buiten deze commissie, bezig zijn met de problematiek rond personen die niet rondkomen op het einde van de maand. Maar ik heb toch het gevoel dat nog te weinig mensen hiervan wakker liggen. Ik heb niet voor niets ook voor de commissie Armoedebeleid gekozen, omdat ik denk dat de beleidsdomeinen Onderwijs, Armoedebestrijding en Werk – de arbeidsmarkt – in hun totaliteit zeer belangrijk zijn.

Ik heb het gevoel, ook na het debat van gisteren, dat we echt concreter gaan moeten zijn en het lijkt mij duidelijk dat de minister van Onderwijs dit niet alleen kan aanpakken. Ik heb het dan over armoede en alles wat te maken heeft met mensen die op het einde van de maand niet rondkomen. Er moet dringend een samenwerking worden georganiseerd om concrete maatregelen te treffen.

Wat de ethische code betreft die wordt opgesteld voor schoolboeken en invulboeken, is het belangrijk dat ook de financiële impact in die ethische code wordt opgenomen.

Verder moet men al in het lager onderwijs nagaan hoe men zo creatief mogelijk kan omgaan met die maximumfactuur. Kunnen we dat probleem niet al veel sterker en sneller vaststellen? Welke maatregelen kunnen we daarrond nemen?

Anderzijds lig ik er echt wel wakker van, want na tien jaar in het veld zie ik nog steeds jonge mensen flauwvallen van de honger op het einde van de les. Zolang we daarmee te maken krijgen, moeten we daar allemaal wakker van liggen en concreet een 'sense of urgency' aan de dag leggen.

In dat opzicht is het debat dat gisteren werd gevoerd, belangrijk voor mij. Het werd al aangehaald. Ik quote een collega van sp.a: het mag inderdaad niet gaan 'om de centen, maar om de talenten'. Er zijn allerlei drempels in ons onderwijs en die moeten worden weggewerkt, maar een financiële situatie mag nooit een drempel zijn. Dat moeten we nastreven.

Voor mij is het echt belangrijk om te weten wat we zullen doen om die financiële drempels heel concreet en heel snel transversaal weg te werken. Wat is het concrete plan, met heel concrete meetbare resultaten, zodat we dat samen met het veld, met partnerorganisaties en naschoolse organisaties kunnen aanpakken?

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Ik sluit mij aan bij de twee voorgaande sprekers.

Minister, uw voorstel om de kosten te beperken, blijft voor mij te vrijblijvend. Het is niet alleen een probleem van hoge kosten. Het probleem is ook dat die kosten, door de zeer grote verschillen die er zijn, tussen scholen, tussen netten en tussen opleidingen, eigenlijk ook een vorm van selectie betekenen aan de schoolpoort en dat vinden wij verschrikkelijk.

Minister, wilt u niet denken aan maatregelen die eerder een stok achter de deur betekenen om de ideeën die u voorstelt, af te dwingen? Of denkt u ook aan positieve maatregelen om scholen te belonen die echt hun best doen om die kosten te verminderen?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Voorzitter, ik wil graag een pleidooi voeren voor het gegeven dat die maximumfactuur geen heiligmakende oplossing is. We hebben gisteren in de plenaire vergadering de discussie gevoerd over de maximumfactuur in het basisonderwijs, die al vele jaren van kracht is en waarover nu toch ook wat discussie bestaat.

We mogen niet vergeten dat, indien we een maximumfactuur opleggen aan de scholen, de wafelenbak, spaghettiavonden enzovoort, nog veel meer zullen worden georganiseerd, zodat de school extra centen bij elkaar kan krijgen. En die centen komen óók uit de portemonnee van de ouders. Dat mogen we niet vergeten.

Wat er wel is, is de grote diversiteit aan scholen, netten en opleidingen. En daarom lijkt het mij wel goed om aan de scholen te vragen de kosten te monitoren. Waar liggen de grote kosten voor de ouders? Ik denk bijvoorbeeld aan – als ik me niet vergis, staat daarover ook een passage in het regeerakkoord – die hand- en invulboeken. Boeken met een handleiding of theoretische uitleg kun je doorverkopen of doorgeven aan broers of zussen, maar invulboeken gebruik je slechts één keer. Die kosten heel veel geld en kunnen niet worden doorgegeven, aangezien ze al zijn ingevuld. Scholen kunnen op dat vlak dus nog wel een oefening doen.

Daarnaast is het ook zo dat elke opleiding in het secundair onderwijs een andere kost heeft. Minister, zoals u zelf aanbracht, lijkt het mij inderdaad veel interessanter

om de studietoelage – of schooltoeslag, zoals die nu wordt genoemd –, te bekijken en na te gaan wat we kunnen doen om die toelage misschien te laten variëren, op basis van de reële kost van de studierichting. Want het zijn toch vooral de mensen die een schooltoeslag krijgen die we willen bereiken, om ervoor te zorgen dat er geen financiële muur hoeft te bestaan, indien kinderen een bepaalde richting willen volgen. Het lijkt mij dus veel interessanter om te bekijken wat er met die schooltoeslag kan gebeuren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (CD&V): Collega's, voorzitter, minister, financiële drempels moeten er inderdaad zo weinig mogelijk zijn. Tijdens de vorige legislatuur werd al werk gemaakt van de automatische toekenning van de schooltoelages. Ik ben daar een grote voorstander van. Wellicht kent iedereen het Mattheuseffect, waarbij er maatregelen worden genomen, maar de mensen die er het meeste nood aan hebben, er eigenlijk geen gebruik van maken. Die automatische toekenning betekende dus al een heel grote stap vooruit.

Gisteren heb ik even het woord gevoerd tijdens de actuele vraag en gesproken over het armoedesensitief maken van scholen. We hebben hier ook al de monitoring en de ethische besproken. Dat zijn allemaal zaken die ik zelf ook heel belangrijk vind.

Ik heb gisteren ook vernomen dat de minister het STOS-project, dat in het SONO-onderzoek (Steunpunt voor Onderwijsonderzoek) wordt omschreven als een sterk project, wil voortzetten en intensifiëren. Daar ben ik heel blij om. Wat mevrouw Krekels aangaf, vind ik ook een heel goed idee: dat we de schooltoelage laten variëren naargelang de kosten die verbonden zijn aan de studiekeuze van de leerlingen. Dat is dus opnieuw hoopgevend.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (sp.a): Ook ik lig wakker van armoede, en vandaag natuurlijk nog net iets meer. Ik woon in Schaarbeek en kom elke dag naar het werk gefietst door Sint-Joost-ten-Node. Dan zie je ze lopen: de kinderen met aftandse boekentassen, zonder jas, met gaten in hun schoenen. Ik lig daarvan wakker. Ik vind het dus wel tof dat we vandaag de gelegenheid krijgen om even terug te komen op de discussie van gisteren. Er was blijkbaar namelijk wat onenigheid over de cijfers. Ik heb er de kostenmonitor van maart 2019 nog even op nageslagen. Daar staat op bladzijde 16 duidelijk te lezen: "44 procent van de ouders rapporteert een uitgave voor in principe kosteloze materialen verbonden aan de ontwikkeling van eindtermen". Wat de scherpe maximumfactuur betreft, die dus kosten bevat voor schoolmateriaal en activiteiten die de school organiseert binnen haar pedagogisch project, krijgt 13 procent van de leerlingen in het lager onderwijs toch bedragen gefactureerd die hoger liggen dan die maximumfactuur.

Wat me ook opviel, is dat de facturen stijgen. Er worden in het lager onderwijs vandaag gemiddeld hogere uitgaven aangerekend dan twaalf jaar geleden. Dat is volgens mij – ik herhaal het – geen toeval, als je weet dat er bespaard is op de werkmiddelen van het basisonderwijs. Ik zeg het: steeds meer gezinnen hebben daardoor moeite met die schoolfactuur. Wij vinden het nogal wies dat elk kind zonder financiële zorgen naar school moet kunnen gaan. Dat is het minste wat we kunnen doen om iedereen een eerlijke kans te geven om iets van zijn leven te maken. Volgens mij moeten dus ten eerste de ouders beter geïnformeerd worden over de materialen die al dan niet gratis aangeboden worden. Maar dat is slechts een eerste stap. Wij zijn inderdaad ook grote fan – ik heb het gisteren al gezegd – van zo'n kostenbewust beleid. De maximumfactuur moet daar duidelijk het sluitstuk van zijn, zodat er een duidelijke, wettelijke grens komt op extra kosten die scholen mogen maken. Zo komt er ook duidelijkheid over wat ouders wél

zelf zullen moeten betalen, zodat ze zich daarop kunnen instellen en bijvoorbeeld die boeken kunnen betalen. Want het is inderdaad toch ongelooflijk dat er met Pasen nog altijd kinderen op school zitten die hun schoolboeken nog niet hebben.

En ja, zo'n solidariteitsfonds op het niveau van de school is heel sympathiek en plezant, maar sorry, dat ruikt voor mij toch een beetje te veel naar caritas. Ik vind dat de overheid hier gewoon haar verantwoordelijkheid moet nemen en via wetgeving en duidelijke afspraken de zaak moet reguleren. Ik ben blij dat jullie daar werk van gaan maken, met uitgevers van schoolboeken maar dus ook met een maximumfactuur. Op die manier moeten alle scholen de regels respecteren en kan het niet dat bepaalde scholen wel een kostenbewust beleid voeren en andere niet. Want wat krijgen we dan? Ik zie dat hier in Brussel: scholen die bewust hoge facturen aanrekenen omdat ze weten dat ze daarmee een bepaalde doelgroep van kinderen buiten de deuren houden. Voor ons is het belangrijk dat het bestaat. Zo blijft onderwijs betaalbaar voor iedereen.

Ik heb een aantal concrete vragen voor u. Welke conclusies trekt u uit die studiekostenmonitor? Hoe wordt de naleving van de maximumfactuur in het basis-onderwijs vandaag eigenlijk gecontroleerd? Welke stappen zult u zetten om ervoor te zorgen dat ze wordt gerespecteerd? Welke stappen zult u zetten om ervoor te zorgen dat scholen gratis materiaal ook echt gratis aanbieden? Tot slot, een vraag waarmee ik blijf zitten: worden de werkingsmiddelen van onze scholen deze legislatuur wel geïndexeerd?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat dat laatste betreft: de vraag draait rond het secundair onderwijs. U houdt een pleidooi, net als gisteren, en herhaalt de vragen van gisteren, met betrekking tot de maximumfactuur in het lager onderwijs. We zijn hier bezig over het secundair onderwijs. Dan laat ik nog buiten beschouwing dat u toch wel een zware beschuldiging uit aan het adres van scholen die bewust hogere facturen zouden aanrekenen om de samenstelling van de leerlingen te beïnvloeden. Dat is nogal een straffe beschuldiging, die ik voor uw rekening laat.

Voor alle duidelijkheid: de Vlaamse Regering telt negen ministers van armoede, die elk op het eigen domein proberen het maximaal mogelijke te doen. Als het gaat over onderwijs, besef ik ook dat we soms 'kurieren am Symptom', zoals ik vandaag nog las. Daar werd een beetje neerbuigend over gedaan. Zelfs dat ontslaat ons niet van de verplichting om die symptomen te bestrijden, om die te 'kurieren' in de dagelijkse praktijk.

U kunt dat dan soms ook omschrijven als wat paternalistisch, maar als het helpt, denk ik dat we dat ook moeten doen en niet moeten weggijken. Ik heb de cijfers gegeven. Ik denk dat we de afgelopen jaren absoluut serieuze stappen vooruit hebben gezet. Als het gaat over de discussie rond secundair onderwijs, de automatische toekenning, is één zaak de serieuze stijging van de schooltoelage met gemiddeld 200 euro. Dat is toch onmiskenbaar een immense stap vooruit? Dat is zeer goed gedaan, maar het ontslaat ons niet van de verplichting om verder te kijken, al zijn er wel al goede stappen gezet, op grond waarvan we kunnen voortwerken.

Ik onderschrijf de suggestie dat we die schooltoeslag meer moeten afstemmen op de werkelijke schoolkost. Het is een beetje onzinnig om eenzelfde bedrag toe te kennen, onafhankelijk van de opleiding, omdat er nu eenmaal meer kosten verbonden zijn aan technische en beroepsopleidingen. Daar gaat het in concreto over. Ik vind ook dat we dat onderscheid moeten maken, maar aan de andere kant geef ik ook mee – en we zullen die budgettaire discussie nog wel voeren – dat we specifiek voor didactisch materiaal ook nog een extra investering hebben vooropgesteld in de loop van deze regeringsjaren. Pin er mij niet op vast, maar ik denk

dat we ook zo'n 10 miljoen euro voorzien hebben als extra investering in didactisch materiaal. Ook op dat vlak zetten we dus een serieuze stap vooruit, maar alle suggesties om nog verder te gaan zijn welkom.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Als het helpt, moeten we het doen. Daar ga ik natuurlijk mee akkoord. Maar als we dan kijken naar de evolutie in de laatste tien jaar – ik heb de cijfers van Kind en Gezin er nog eens bij genomen – dan zien we dat de kinderarmoede in Vlaanderen sterk gestegen is, zelfs verdubbeld is in de afgelopen tien jaar. Een van de factoren is de kost van het onderwijs. Voor gezinnen in armoede is dat een belangrijke en heel pijnlijke kost, want voor hen is dat natuurlijk een manier om met hun kinderen uit die armoedespiraal te raken.

U zegt dat deze regering haar best doet en investeert, maar ik kom terug op mijn punt van daarnet. U gaat cumulatief 300 miljoen euro besparen op het secundair onderwijs. U noemt dat dan 'het milderen van de groeipaden', maar iedereen die een beetje basiskennis heeft van economie, berekent zulke dingen wel in relatie tot de welvaart. En in relatie tot de welvaart investeren we minder in onderwijs. Als we evenveel zouden investeren in percentage van ons bruto binnenlands product (bbp) als vijf jaar geleden, dan hadden we een budget van 700 miljoen euro extra. *(Opmerkingen)*

Dat is zeker juist. Ik heb de cijfers al in een opinie op Knack gezet. U kunt ze daar checken, met de bronnen erbij. Ik vind het heel erg dat het principe – gewoon het principe, over de omvang kan er dan nog veel gediscussieerd worden – om ook in het secundair onderwijs te streven naar een maximumfactuur, niet bespreekbaar is. Ik vind dat heel erg en eigenlijk onbegrijpelijk. Als het Netwerk tegen Armoede, als middenveldorganisatie die daar zeer veel kennis van heeft, zegt dat dat de manier is om te zorgen voor meer gelijkheid en minder hoge kosten, en dat wordt zelfs niet in aanmerking genomen om over na te denken, snap ik niet goed dat u zegt dat het een ambitie van de regering is om dat probleem aan te pakken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kim De Witte aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over excellent onderwijs voor iedereen
– 65 (2019-2020)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): In tegenstelling tot wat de heer Daniëls heeft gezegd, is er volgens mij niet zo heel veel debat geweest over de principes van het nieuwe regeerakkoord. Daarom heb ik een vraag ingediend over de kwestie van het excellente onderwijs. *(Opmerkingen)*

Wij zijn toen inderdaad weggegaan.

Wat dat excellent onderwijs betreft, heb ik vijf korte puntjes.

Ik ben opgegroeid in Genk, een van de armste gemeenten van Vlaanderen, in een lagere school met een immense sociale mix. Daar zaten kinderen van mijnwerkers, van Fordarbeiders, van leerkrachten, van advocaten en van dokters allemaal samen. En als ik daar één ding heb geleerd, dan is het wel dat arme kinderen niet dommer zijn dan rijkere. Intelligentie heeft niets te maken met de portefeuille van de ouders.

Toen ik naar de middelbare school ging, verdween die sociale mix. Kinderen van mijnwerkers en Fordarbeiders gingen in groten getale naar het technisch secundair onderwijs (tso) en beroepssecundair onderwijs (bso). De kinderen van de leerkrachten, dokters en, advocaten gingen naar het algemeen secundair onderwijs (aso). Er waren enkele uitzonderingen, maar in grote lijnen verdween de mix. Dat heb ik zelf vastgesteld.

Wat ik later aan de universiteit heb geleerd en onlangs nog heb gecheckt, is dat uit onderzoek op basis van die PISA-steekproeven (Programme for International Student Assessment) blijkt dat een op de twee van de 10 procent armste kinderen naar het bso gaat versus een op de dertig van de 10 procent rijkste kinderen. Omgekeerd gaat slechts een op de twee armste kinderen naar het aso versus acht op de tien van de rijkste kinderen. Ons onderwijs reproduceert sociale ongelijkheid en dat heeft niets te maken met talenten of capaciteiten van de kinderen.

Uw voorganger, minister Crevits, beweerde nog dat het voeren van een beleid voor gelijke onderwijskansen een prioriteit moet blijven van de Vlaamse Regering. Zij zei dat op de VRT, een kleine maand voor de verkiezingen. Zoals ik heb begrepen, was een van de middelen de uiterst voorzichtige invoering van de brede eerste graad, een ander middel was de dubbele contingentering, twee maatregelen die zijn geschrapt door de nieuwe Vlaamse Regering.

Een tweetal weken geleden zei u op de VRT dat u de talenten van kinderen zo vroeg mogelijk wilt detecteren om dan zo snel mogelijk naar specialisaties te gaan.

Minister, is het wegwerken van de ongelijkheid een doelstelling van uw onderwijsbeleid? Wat zegt u over de onderzoeken die aantonen dat vroege selectie neerkomt op het reproduceren van de bestaande ongelijkheden in de samenleving? Hoe zult u de talenten van de kinderen zo vroeg mogelijk detecteren? Wat zijn de middelen? Naast talent is er nog zoiets als persoonlijke keuzevrijheid. Kinderen op 11 of 12 jaar laten kiezen wat ze zullen doen, welke fundamentele richting ze uitgaan met hun leven, vindt u dat niet veel te vroeg?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In ons onderwijsbeleid willen we de nadruk leggen op kwaliteit en excellentie. Die kwaliteitscontrole komt iedereen ten goede en niet het minst kinderen uit minder geïsoleerde milieus.

Hoe kunnen we vermijden dat kinderen ongelijk aan de start van het onderwijs verschijnen? Vlaanderen is al lang internationale koploper wat kleuterparticipatie betreft, maar een inschrijving in het kleuteronderwijs garandeert niet voor iedereen een gelijke start. We stellen immers vast dat veel kinderen het leerplichtonderwijs starten met een gebrekkige kennis van het Nederlands. Vandaar ook de focus doorheen heel dat regerakkoord op meer kennisverwerving van het Nederlands. Nederlands is het vak dat de andere vakken mogelijk maakt en is het kader waarbinnen men andere kennis verwerft.

We zullen op de leeftijd van 5 of 6 jaar al een taalscreening doen op basis van een uniforme proef en daar consequenties aan verbinden. In het groeipakket zorgen de participatietoelagen vanaf 2019 voor een incentive om zich in te schrijven in en deel te nemen aan het kleuteronderwijs. Het is de bedoeling mensen te stimuleren om hun kinderen naar de kleuterschool te sturen.

Vroege investeringen renderen het meest, in het bijzonder voor sociaal kwetsbare kinderen. We voorzien dan ook in een bijkomend budget voor het basisonderwijs. We zetten in op bijkomende kinderverzorgers in het kleuteronderwijs en we leveren budgettaire inspanningen voor de werkingsmiddelen en de omkadering van het basisonderwijs.

Daarnaast willen we de bijkomende middelen op basis van de leerlingenkenmerken ook meer kleuren. Daar hebben we het nog niet over gehad. De werkmiddelen op basis van de sociaal-economische status (SES) waren effectief bedoeld om door middel van bijkomende financiering meer tegen de sociaal-economische problematiek te kunnen optreden. Die middelen zijn voor andere zaken gebruikt dan waarvoor ze bedoeld waren. We willen ook door middel van steekproeven meer controleren of die middelen effectief worden gebruikt waarvoor ze bedoeld zijn, namelijk in de klas.

Ook van de personeelsomkadering in het secundair onderwijs verwachten we dat de middelen voor de gelijke onderwijskansen (GOK) worden gebruikt voor de leerlingen die deze middelen genereren. We zullen dat steekproefgewijs controleren.

Mijnheer De Witte, u hebt daarnet gesproken over onderzoeken die stellen dat een vroege selectie tot een reproductie van ongelijkheid leidt. Dat is uw stelling. Ik ben, net als u, vanzelfsprekend bezorgd wanneer jongeren een keuze maken op basis van hun afkomst in plaats van op basis van hun competenties. We hebben dan ook instrumenten nodig om verkeerde studiekeuzes te vermijden en om jongeren uit alle lagen van de bevolking te laten kiezen op basis van talenten en capaciteiten in plaats van op basis van afkomst. We zullen dat niet doen door de studiekeuze uit te stellen. Ik snap die relatie niet.

We zullen inzetten op de versterking van de oriënterende functie van de eerste graad. We moeten de talenten zo snel mogelijk detecteren om er zo goed mogelijk op te kunnen inspelen. Uiteindelijk is het de taak van het onderwijs om leerwinst te boeken. Het onderwijs moet ervoor zorgen dat talenten worden gedetecteerd en erkend en maximaal worden geëxploiteerd.

Die talenten zijn voor alle kinderen verschillend. Kinderen zijn niet gelijk. Ze hebben specifieke talenten die we moeten aanboren. We moeten hen de kans geven hun talenten door middel van de getrapte studiekeuze aan te boren. We moeten niet zeggen dat iedereen zo lang mogelijk hetzelfde moet krijgen, want dan gaan we uit van een complete gelijkheid. Het is niet zo dat ze allemaal dezelfde talenten hebben. We moeten net maximaal op die onderscheiden talenten inspelen. Dat doen we door middel van de getrapte studiekeuze.

Daarnaast willen we er ook voor zorgen dat we gestandaardiseerde, gevalideerde net- en koepeloverschrijdende proeven hanteren. We hanteren overal dezelfde proeven om te meten. Die proeven hebben, alleszins met betrekking tot de individuele scores, niet de bedoeling een ranking van scholen op te stellen. Misschien willen we wel een ranking opstellen op het vlak van leerwinst. We willen meten wat de leerwinst is omdat de scholen de ongelooflijk belangrijke taak hebben het maximum uit de talenten van hun leerlingen te halen.

Om die reden willen we die proeven op vier momenten organiseren, tweemaal in het lager onderwijs en tweemaal in het secundair onderwijs. In het secundair onderwijs gebeurt dat dan na de eerste graad en op het einde. Zo kunnen we onszelf een spiegel voorhouden en nagaan in welke mate we erin geslaagd zijn die allerbelangrijkste opdracht te realiseren, namelijk het boeken van leerwinst en het maximum uit die talenten halen. De resultaten bieden natuurlijk relevante en objectieve informatie om de getrapte studiekeuze van leerlingen te helpen ondersteunen.

Uit een overzichtsstudie naar de relatie tussen systeemkenmerken en onderwijsuitkomsten blijkt dan ook dat de invloed van sociaal-economische kenmerken op de onderwijsuitkomsten kleiner is in landen met gestandaardiseerde proeven dan in landen die geen dergelijke proeven hebben. Ik citeer het onderzoek: "Een objectieve standaard zorgt ervoor dat leerlingen in een schooltype terechtkomen op basis van hun eerdere prestaties, zonder dat niet-cognitieve factoren, zoals het

sociale milieu van de ouders, daarin meespelen. Onze onderzoeksresultaten ondersteunen deze gedachte. In landen waar een centrale toetsing ontbreekt, zoals in België, is de sociale ongelijkheid groter dan in Nederland.” Het is net dat wat we willen verhelpen via die geüniformeerde, koepel- en netoverschrijdende, gevalideerde en gestandaardiseerde proeven.

Tot slot komt er geen brede eerste graad, maar dat was ook bij de vorige regering niet de bedoeling. Dat is nooit de beleidsintentie geweest. We versterken wel de oriënterende functie van de eerste graad. Binnen die gemoderniseerde eerste graad zullen leerlingen, voortbouwend op het lager onderwijs, verder kunnen ontdekken waar hun interesses, talenten en mogelijkheden liggen, en waar ze die kunnen ontplooien.

Die eerste graad bereidt leerlingen voor om, via een getrapte studiekeuze – dus stapsgewijs – een geïnformeerde en bewuste studiekeuze te maken. In het tweede leerjaar van die eerste graad kiezen leerlingen dan voor het eerst voor een basis-optie of een pakket, of een combinatie ervan. En die is richtinggevend voor hun studiemogelijkheden bij aanvang van de tweede graad.

We nemen ze dus mee, maar we proberen eerst in een brede basis te voorzien. Vervolgens proberen we om de talenten zo snel mogelijk te detecteren, en daar maximaal op in te spelen.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Het is heel duidelijk dat die twee visies tegenover elkaar staan. Ik herhaal wat ik daarstraks al heb gezegd: kinderen leren van elkaar. Dat is echt het belangrijkste.

Mijn vrouw komt uit Brussel, en we wonen nu in Hasselt. Maar opdat mijn kinderen met de ouders van mijn vrouw zouden kunnen spreken, voeden wij ze in het Frans op. U zegt de hele tijd dat we de kennisverwerking van het Nederlands gaan stimuleren, omdat de sociale mobiliteit dan wel in orde zal komen. Maar ik denk dat dat een foute stelling is. Ik ben ervan overtuigd dat mijn kinderen wel naar het aso kunnen gaan. Alles hangt natuurlijk af van de taalrijkheid, van de manier waarop men daarmee werkt en speelt, en van hoe je de kinderen erbij betrekt en hun leefwereld opengooit.

Dat is net de visie achter die eerste brede graad: je houdt de mix in het begin breed, en je zorgt ervoor dat kinderen op hun elfde of twaalfde niet moeten kiezen tussen aso, tso of bso, met alle gevolgen van dien. We houden de opties twee jaar langer open, en we stellen de keuze uit tot 14 of 16 jaar. Op basis daarvan, en op basis van individuele voorkeuren, wordt dan een keuze gemaakt. Er is veel literatuur verschenen die bevestigt dat dat een betere optie is. Kijk bijvoorbeeld naar Finland, dat heel hoog scoort in de PISA-onderzoeken. Daar wordt die studiekeuze ook uitgesteld.

U zegt dat u die talenten zo snel mogelijk wilt detecteren, via die proeven. Wel, ik denk dat ook daar al veel literatuur en onderzoek over bestaat. Mijn moeder, die heel haar leven in die sector heeft gewerkt, heeft haar twijfels bij die cognitieve testen. U spreekt over leerwinsttesten – ik heb begrepen dat er al testen of leerwinstmetingen zijn – maar ik begrijp niet hoe we daarmee het probleem gaan oplossen. Hoe zorgen we er op die manier voor dat er een wederzijdse bevruchting is van die kinderen? Hoe zorgen we er dan voor dat die kinderen, in groep, samen groeien?

De cijfers zijn zeer indrukwekkend. Van de 10 procent armste kinderen gaat een op twee naar het bso, en de 10 procent rijkste kinderen gaat een op dertig naar het bso. Ik vind dat afschuwelijk; het toont aan dat de sociale mobiliteit zeer

beperkt is. Dat moeten we doorbreken. Als we ervoor willen zorgen dat er meer mensen doorstromen naar de hogere richtingen, en dat ons onderwijs de ongelijkheid sterk afbouwt – dat is toch de bedoeling van ons onderwijs –, dan zie ik niet in waarom we zouden verder doen zoals we nu bezig zijn. Maar u bevestigt dat u verder gaat doen zoals we bezig zijn. U gaat die tests uitvoeren, en de talenten zeer jong ontdekken. Maar dat zal dan gebeuren op basis van waar de kinderen op dat moment staan, niet op basis van waar wij ze willen brengen.

De voorzitter: De heer Brouns heeft het woord.

Jo Brouns (CD&V): Collega De Witte, als het in Genk goed gaat, dan gaat het met de rest van Vlaanderen ook goed. Ik deel die bezorgdheid ook wel. Ik heb ook een verleden in Genk, vandaar.

Het wegwerken van de ongelijkheid is een blijvend doel van elk onderwijsbeleid, en dat is in dit regeerakkoord niet anders. Dat gaat hand in hand met het erkennen van verschillen tussen talenten en interesses bij kinderen. De focus en de finaliteit van die modernisering van het secundair onderwijs is net de oriëntering op basis van talenten en interesses.

De discussie over de brede eerste graad is voor ons dus een onproductieve discussie. Het is nooit het doel op zich geweest. Het antwoord op uw vraag zit in de modernisering van die eerste graad, waarbij de focus meer dan ooit ligt op de versterking en verdieping, maar ook op het verkennende aspect. In de eerste graad is meer dan ooit in differentiatie, remediëring en verdieping voorzien. In het tweede jaar zijn die basisopties opengehouden. Daar moeten we dus de antwoorden op uw vragen gaan zoeken.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Wij staan grotendeels achter de onderwijsprincipes die jullie een koerswijziging willen laten ondergaan. Het is een tanker die dertig jaar lang de verkeerde richting is uitgegaan: veel te veel naar links, veel te progressief. Sorry, maar wij hebben daarover een heel andere mening dan de heer De Witte. Wij vinden net dat de selectie veel vroeger moet gebeuren: in plaats van na het tweede middelbaar – of gedeeltelijk na het eerste en dan na het tweede – zou die al mogen beginnen in de lagere school.

Mijn eigen kinderen zijn heel verschillend qua talenten. Als zij samen in dezelfde klas zouden gezeten hebben, zou dat knettergek geweest zijn. Die talenten zijn zó uiteenlopend. En dan zitten we binnen eenzelfde financiële situatie. Het zou veel beter geweest zijn indien men na het vierde studiejaar al een keuze zou hebben gemaakt: kinderen die eerder naar theoretische richtingen gaan en, in het geval van mijn dochter, kinderen die eerder naar de praktische richtingen gaan. Dat zou voor haar veel beter zijn geweest dan dat ze extra lessen moest krijgen en dat ze het niveau voor bijvoorbeeld wiskunde niet kon halen. Dat zou veel nuttiger geweest zijn, omdat men de sterkere leerlingen dan meer zou kunnen uitdagen in de lagere school. En dat is niet zo ongewoon. Zo heb je in Duitsland bijvoorbeeld ook maar vier jaar Grundschule en nadien al een opsplitsing. Ik denk dat men de verkeerde keuze heeft gemaakt door de zaken nog te verlengen.

Minister, u zegt nu: we zullen niet die brede eerste graad doen. En het is inderdaad al een beetje een compromis geweest in de vorige legislatuur dat men van die ideeën is afgestapt. Maar ik ben wat bevreesd dat u alles bij het oude zult laten. Men heeft dat al jaren voorbereid en men is er dit jaar mee van start gegaan.

Ik geef het voorbeeld van een kind dat naar de koksschool wil. Indien je dat kind pas aan die koksopleiding zou laten beginnen na het eerste middelbaar, dan vind ik dat je die eigenlijk al een jaar van zijn opleiding afpakt. Om die kinderen een

goede opleiding te kunnen geven, moet je daarvoor de tijd hebben. Zes jaar vind ik echt een minimum. Ik vind het echt geen goede zaak dat men die keuze heeft opgeschoven. Men moet kiezen op basis van talenten en niet van centen. Daarmee ben ik het volledig eens.

U zegt nu ook dat er proeven zouden komen in het secundair. We zijn zeker voorstander van die proeven. Maar de tweede proef zou er pas komen in het zesde middelbaar. Ik vind het vreemd dat u die zo laat legt. Want de eerste proef zou er dan bijvoorbeeld zijn na het tweede middelbaar, of in het tweede middelbaar en de volgende pas in het zesde jaar. Een van de proeven zou bijvoorbeeld gaan over grammatica. Sorry, maar in vijf en zes krijgen ze geen grammatica meer. Als je nog wilt bijsturen, moet je die proef dus volgens mij vroeger leggen. In het zesde staan ze eigenlijk al met één voet in het hoger onderwijs. Bij de opstart van hun hogere studies komt er ook een test. Ik zou er toch voor pleiten om die tweede test niet zo laat te leggen, maar wat vroeger, bijvoorbeeld in het vierde middelbaar. Dan heb je toch nog altijd twee jaar tussen beide testen en kun je perfect de leerwinst meten.

De voorzitter: Mevrouw El Kaouakibi heeft het woord.

Sihame El Kaouakibi (Open Vld): Zoals jullie weten, heb ik de afgelopen tien jaar heel veel in het veld gewerkt. Per week komen er honderden jongeren naar een naschools programma. Dat jongeren niet gelijk starten, weten we allemaal. Dat jongeren niet gelijk zijn, weten we ook allemaal. Maar we moeten er alles aan doen om ze gelijk aan die eindmeet te krijgen. Of liever: we moeten ze alle kansen geven, gelijke kansen geven om aan die eindmeet te geraken. Dat is een minimum.

Ik ben het eens met wat minister Weyts zegt: net daarom moeten we absoluut de lat hoog leggen. Het is heel belangrijk om opnieuw volop te investeren in onderwijskwaliteit. Vandaag zijn we daarin gezakt. Anderzijds zijn we inderdaad nog altijd kampioen in ongelijkheid. De PISA-testen en OESO-rapporten (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling) liegen er niet om. Op dat moment zijn we twee keer verloren. We verliezen kwaliteit en we verliezen jongeren volledig van de radar naar de eindmeet toe.

Als we een ding weten uit de jaren '60 – dat is vandaag voor jongeren ook zo en dat is voor mij ook zo geweest – is dat de motor van sociale mobiliteit altijd die leerkracht is geweest. Als we van het onderwijs terug een motor van sociale mobiliteit willen maken, dan moeten we ervoor zorgen dat, net zoals toen, de doelgroep, het leerkrachtenkorps dus eigenlijk, een weerspiegeling is van wat we in de klas zien. En dan kom ik tot een van de uitdagingen. We hebben namelijk wel diversiteit in de klas, maar nog niet voor de klas. Ook in functie van het lerarentekort moeten we hier volop op inspelen. Een op de vijf leerkrachten geeft aan moeite te hebben met het omgaan met de grootstedelijke problematieken, of het nu gaat over armoede, over de taalproblematiek of over multiculturaliteit. Een op de vijf is veel. Daar moeten we iets aan doen. Dat is een van mijn eerste vragen.

Anderzijds, los van het feit of kinderen in een gemengde of niet-gemengde school zitten, is er op een gegeven moment het watervalstelsel. Dat is nog altijd een realiteit en een van de grootste uitdagingen. Elk jaar opnieuw, rond april-mei, wanneer de eerste adviezen binnenkomen, krijg ik telefoontjes van ouders die niet weten wat ze moeten denken van die adviezen. 'Mijn kind wordt doorverwezen naar het technisch onderwijs, beroepsonderwijs, of zelfs naar het buitengewoon onderwijs of moet in het aso blijven.' In die tien jaar hebben we eerlijk gezegd enkel door persoonlijk contact, als actor in het veld, kunnen vermijden dat die verkeerde adviezen ook een impact hebben gehad op de toekomst van die kinderen. Dat gebeurt één-op-één, tussen ouders, tussen naschoolse actoren en actoren in het veld en het onderwijs. Ik denk echter dat we dat structureel moeten aanpakken. Ik denk dat het watervalstelsel nog te weinig belicht is in heel het

verhaal over die ongelijkheid. Naast het verhaal van diversiteit bij leerkrachten en hoe daarmee om te gaan, is mijn vraag ook wat we kunnen doen aan het watervalsysteem. Hoe gaan we ervoor zorgen dat verkeerde of niet-onderbouwde adviezen er niet voor zorgen dat jongeren naar beneden donderen? Voor alle duidelijkheid: soms wordt dat advies gegeven op basis van aanleg of interesse voor het technisch of beroepsonderwijs. Vandaag is dat advies echter vaak gelinkt aan de sociaal-economische achtergrond en is dat advies ook dikwijls gekleurd. Daarom is mijn vraag ook: wat gaan we doen aan dat watervalsysteem?

De voorzitter: Mevrouw Beckers heeft het woord.

Roosmarijn Beckers (Vlaams Belang): Ik vind de term 'watervalsysteem' een heel slechte term.

Ik wil ook reageren op de heer De Witte. Ik voed mijn kinderen op in het Nederlands. Mijn man en ik zijn allebei universitair geschoold. Maar als mijn kinderen tso of bso willen volgen, zal ik dat absoluut niet erg vinden. Ik vind dat we moeten streven naar een opwaardering van dat tso en bso. Dat is heel belangrijk. Er mag niet verkeerd georiënteerd worden op basis van achtergrond. Ik denk echter dat het heel belangrijk is dat we inzetten op tso en bso. We hebben mensen nodig die technisch geschoold zijn en die beroepsonderwijs gevolgd hebben. Het mag helemaal niet de bedoeling zijn om iedereen naar het aso te oriënteren, want wat hebben we eraan als iedereen universitair geschoold is? Dat heeft totaal geen zin. Ik denk dat dat ook heel belangrijk is.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik dacht bij mezelf, we zijn erdoor, in verband met het secundair onderwijs en die eerste graad, maar 'it starts all over again'.

Ten eerste, mijnheer De Witte, u zegt zelf in uw derde vraag dat we de talenten zo vroeg mogelijk moeten detecteren. Dan is uw oplossing om de studiekeuze uit te stellen tot 12 en 16 jaar. Dat lijkt mij wat contraproductief. Ik treed u wel bij dat we inderdaad zo vroeg mogelijk moeten detecteren. Om de een of andere reden zijn er in deze wereld vooral sociologen, en veel minder pedagogen, die doen alsof het basisonderwijs niet bestaat. Dan moeten we leerlingen in de eerste graad van het secundair onderwijs alles laten proeven, want in die lagere school 'hebben ze nog niets gehad'. Wel, in die lagere school, daar zit alles al in. Alleen geven we daar niet zoveel aandacht aan al die onderdelen. Stel uzelf de vraag: welke kinderen hebben er met elektriciteit gewerkt in de lagere school? Telkens als ik die vraag stel, krijg ik heel weinig antwoorden. En dan breken we ons de kop: hoe komt het toch dat ze niet voor wetenschappelijke richtingen kiezen? We moeten in die eerste graad alles aanbieden.

Ten tweede, de eerste en de laatste vraag van deze commissie zijn fantastisch, want langs de ene kant zeggen we dat we leerkrachten meer moeten waarderen, dat we moeten luisteren naar hun advies en kijken naar hun inspanningen van leerkrachten, hun draagkracht en wat ze allemaal op hun boterham krijgen. Dan zeggen dat we alle leerlingen tot 16 jaar zullen samenhouden, is iets wat enkel pedagogen kunnen zeggen die nooit voor een klas hebben gestaan. Ik ben een pedagoog, maar ik heb lesgegeven in het tso. We vertellen de leerkracht dat hij moet differentiëren en iedereen iets op maat moet aanbieden, maar daar draait een leerkracht op kapot. Hij krijgt dat niet gedifferentieerd, want de uitwassen zijn te groot. Het kan niet hoogintellectueel en abstract en tegelijkertijd heel praktisch zijn. Een leerkracht krijgt dat niet gerund. En dat brengt me terug bij de eerste vraag om uitleg: hoe zullen we de leerkrachten aan boord houden?

Tijdens de vorige legislatuur hebben we, op basis van het masterplan dat in de legislatuur daarvoor met sp.a is opgesteld, in de decreten heel duidelijk gesteld dat er geen brede eerste graad komt. Ik ben heel blij dat we dit nu bevestigen.

Onderwijs is emancipatie. Het is er het maximum uithalen. Weet u hoe dat gebeurt? Ik verwijs naar Lev Vygotski, de pedagoog van het fantastische concept de 'zone van de naaste ontwikkeling'. Dat concept slaat erop dat een leerkracht moet proberen uit een leerling te halen wat die laatste niet zelf kan, maar wat wel binnen diens bereik valt.

Ik hoor hier mensen zeggen – het maakt me niet wie het zijn – dat leerlingen naar beneden donderen, naar het tso en het bso. Ik heb lesgegeven aan leerlingen verzorging in de derde graad van het tso en het bso. Die mensen verzorgen mijn kinderen en grootouders, respectievelijk in het kinderdagverblijf en in het rusthuis. Wil wie tegen hen zegt dat ze naar beneden zijn gedonderd, op elk ander vlak stoppen over respect en opwaardering? Ze kiezen ervoor, maar hoe kan een kind kiezen voor iets waarvan volksvertegenwoordigers de hele tijd zeggen dat ze naar beneden donderen, dat het een waterval is en dat ze in het putje van het bad liggen, waar ze net niet worden weggezogen? Dat moet, over de partijgrenzen heen, stoppen.

Ik kan enkel hopen dat we er het maximum uithalen. Of iemand kinderverzorging studeert, aan een draaibank staat, ICT volgt of wiskunde-wetenschappen studeert, we moeten er het maximum uithalen, ook voor de andere leerlingen. Dat maakt de sterkte van ons onderwijs. Laat ons duidelijkheid creëren. Er komt geen brede eerste graad. Iedereen kiest een duidelijke basisoptie en dat is het dan ook. Vandaaruit gaan we stappen- en trapsgewijs verder.

De voorzitter: De heer Bex heeft het woord.

Stijn Bex (Groen): Voorzitter, ik heb de indruk dat hier bewust naast elkaar wordt gediscussieerd om het niet over de kern van het probleem te moeten hebben. De kern is niet dat het tso of het bso minderwaardige richtingen zouden zijn. Dat heeft niemand gezegd. De kern van het probleem is dat iemand, afhankelijk van zijn sociaal-economische situatie bij de start, al dan niet de vrije keuze heeft om zijn capaciteiten waar te maken.

Er zijn in deze commissie al veel anekdotes aan bod gekomen en ik zal er de mijne nog aan toevoegen. Op een bepaald ogenblik was ik de voogd van een veertienjarige Afghaanse vluchteling die naar België was gekomen en ongeletterd was. Ik kan verzekeren dat het niet vanwege zijn capaciteit om snel Nederlands te leren is dat hij nu dozen inpakt met een interimcontract. Tal van andere omstandigheden in zijn leven maken het hem onmogelijk om de talenten die hij wel degelijk heeft, effectief waar te maken. Wat hij eigenlijk zou kunnen, is computerprogrammeur worden, maar hij pakt dozen in.

Dit brengt me bij mijn punt van kritiek op de benadering van de Vlaamse Regering. Excelleren en gelijke kansen worden misschien niet als een tegenstelling gezien, maar de Vlaamse Regering gaat ervan uit dat ze voldoende moet inzetten op het leren van het Nederlands en op de taalbad en dat de rest dan wel vanzelf zal volgen. Dat is niet zo. Bovendien insinueert dit dat wie hiermee niet aan de slag gaat, zelf schuld heeft aan het feit dat hij zijn capaciteiten niet kan waarmaken. Ik vind dat erg. We vragen dat er ook oog zou zijn voor de andere factoren om een gelijkekansenbeleid te voeren. Gelijke kansen en excellentie vormen geen tegenstelling. Sommigen maken er hier een tegenstelling van, maar dat is compleet fout.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Iedereen heeft gelijke kansen en gelijke rechten, maar niet iedereen heeft gelijke talenten. Die gelijke kansen slaan net op de kennis van het Nederlands. Iemand kan immers nooit excelleren, indien hij die kennis van het Nederlands niet heeft. Nederlands is het vak dat andere vakken mogelijk maakt, de passe-partout om andere kennis te verwerven. Als we daar niet mee starten,

dan hebben we geen gelijke kansen en net daarom leggen wij de focus op het Nederlands en de verwerving ervan. Vanuit welk oogpunt dan ook en aan welke kant van het politieke spectrum men ook staat, begrijp ik niet dat niet iedereen daarop inzet, want de kennis van het Nederlands is de sleutel tot gelijke kansen, het begin van alles, hetgeen wat maakt dat men kan excelleren.

Wat de vraag betreft wanneer men moet beginnen met de studiekeuze, is er het hele brede spectrum gaande van 8 à 9 jaar tot 16 jaar. Ik denk dat we een keuze hebben gemaakt. Wellicht is die keuze niet voor iedereen dezelfde maar moet de trechtering ergens beginnen. Daarmee wachten tot de leeftijd van 16 jaar begrijp ik echt niet.

Hetzelfde onderwijsaanbod voor iedereen wordt soms verkeerdelijk begrepen als egalitarisme. Ongeacht het talent zet men alle jongeren samen, met de bedoeling dat ze van elkaar leren, maar dat is nu precies wat die talentontwikkeling fnuikt. Ofwel gaat men ervan uit dat iedereen dezelfde talenten heeft – quod non –, ofwel erkent men dat er ongelijke, verschillende talenten zijn en probeert men daar in het onderwijssysteem maximaal op in te spelen. Dat is wat wij maximaal trachten te doen.

Er is ook discussie over het moment waarop de proeven plaatsvinden. De bedoeling is vooral onszelf een spiegel voor te houden en de lat voor allen wat hoger te leggen. We doen de proeven op vier momenten: in het lager onderwijs, wellicht in het derde leerjaar wanneer al een aantal talenten duidelijk naar voren komen, aan het einde van het lager onderwijs, na de eerste graad van het secundair onderwijs en op het einde van het secundair onderwijs. Ik denk dat dat voldoende is om leerwinst te kunnen meten en te kunnen ingrijpen, wanneer dat nodig is.

We hebben daarnaast heel duidelijk in het regeerakkoord opgenomen dat we elk jaar zullen evalueren. Dat heeft te maken met de waardering voor de leerkracht, voor de klassenraad en voor het oordeel. We zullen elk jaar, ook na het eerste jaar, evalueren en desnoods heroriënteren. Dat blijft deel uitmaken van onze ambitie om nog meer te excelleren. Na elk jaar moet elk kind worden geëvalueerd en moet de klassenraad een oordeel of een evaluatie en desnoods ook een oriëntatie kunnen formuleren. We moeten die hele kwaliteitsketen in het oog houden.

De voorzitter: De heer De Witte heeft het woord.

Kim De Witte (PVDA): Minister, collega's, ik ben zeer blij dat de heer Daniëls Vygotski, een marxistisch pedagoog citeert. Een ander principe van Vygotski is dat een kind leert van de sociale omgeving en de taal op de eerste plaats leert door met anderen te spreken.

Waarover gaat het? Het gaat niet over egalitarisme, maar over excellent onderwijs voor iedereen. Hoe zorgen we ervoor dat alle kinderen omhoog worden getrokken? Een brede eerste graad wil niet zeggen dat we iedereen hetzelfde geven, maar dat men voorziet in een breed aanbod voor iedereen en dat men in de klas differentieert. De sterkere leerlingen moeten meer worden uitgedaagd, de minder sterkere leerlingen moeten worden meegetrokken, vanuit de visie dat kinderen leren van elkaar en dat er kruisbestuiving is. Men moet ervoor zorgen dat ze samen omhoog worden getrokken.

Collega Laeremans, u zegt dat uw dochter op 10 jaar al een andere keuze had moeten maken. Wel, als je aan een tienjarig kind vraagt wat hij of zij wil worden, dan kan je al voorspellen wat het antwoord is. En dat is geen voorspelling; daar is veel onderzoek naar gedaan.

De kinderen uit mijn klas – kinderen van mijnwerkers en Fordarbeiders – zijn de facto georiënteerd naar de technische opleiding. Ik vind het zeer hypocriet om te

zeggen dat we veel respect hebben voor mensen die in een rusthuis ouderen verzorgen. We weten allemaal dat het leven veel gemakkelijker is met een universitaire of hogere opleiding, mevrouw Beckers.

De uitdaging van ons onderwijs is niet gewoon excellent onderwijs, maar excellent onderwijs voor iedereen. Hoe zorgen we ervoor dat we zo veel mogelijk kinderen naar omhoog trekken? Hoe zorgen we ervoor dat het hoger onderwijs gedemocratiseerd wordt? De laatste jaren gaan we er immers op achteruit: er zijn terug minder mensen die hogere studies volgen.

Er moeten meer mensen naar de universiteit of de hogeschool trekken. U staat voor een elitaire onderwijsvisie en een elitaire samenleving. Dat is net wat Vygotski en anderen zeggen. Daarover bestaat veel onderzoek. Dat is het nature-nurture-debat. Hoe zorgen we ervoor dat mensen met talenten hun talenten maximaal ontwikkelen? Dat gebeurt niet in ons huidige onderwijs.

Als twee op de tien kinderen van de laagste sociale klasse naar het aso gaan, en de andere acht trekken naar het bso, dan is ons onderwijs niet gericht op talenten. Ik hoop dat het debat niet gaat over de vraag of die kinderen allemaal structureel dommer zijn, want dat klopt niet.

Er bestaat ongelijkheid in ons onderwijs, en die wordt gereproduceerd. Er zijn voorbeelden waarbij die eerste brede graad bestaat, zoals Finland. Die scoort het hoogst in die PISA-onderzoeken en zij hebben ook de minste ongelijkheid.

Ik ga niet akkoord met de antwoorden, maar ik ben het wel eens met collega El Kaouakibi: er is een immens probleem, ook qua diversiteit in het leerkrachtenkorps. Dat is een andere dimensie, maar ook dat moeten we oplossen. Er moet meer diversiteit zijn, want de leerkracht speelt ook een belangrijke rol. Zowel de medeleerlingen als de leerkracht zijn belangrijk.

En natuurlijk is het Nederlands cruciaal. We zijn dan ook grote voorstander voor beter Nederlands. Het is een noodzakelijke voorwaarde, maar niet de enige voorwaarde, om te kunnen scoren in het onderwijs. Taalrijkdom op zich is ook enorm belangrijk. Zoals ik al zei, voed ik mijn kinderen nu op in het Frans, maar ze zitten in een Nederlandstalige school. We lezen elke avond, en bij zowat elke zin vragen ze naar de betekenis van een bepaald woord. Zo verruim je de taalrijkdom van een kind. Het gaat dus niet om de taal als dusdanig – ik stel vast dat de huidige visie rond taal tekortschiet –, maar het gaat ook om de taalrijkdom en om taalvaardigheid.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.